

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Ι' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1961 | ΑΡΙΘ. 1

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΥΠΑΡΞΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΟΝ Ο ΑΥΤΟΣ...

Ὅσάκις ἐορτάζεται ἡ ἐορτὴ τῶν Χριστογεννῶν, μολονότι εἰς μερικὰς βορείους χώρας, αἱ ὁποῖαι κυβερνῶνται ὑπὸ ἀθέων καὶ ἀντιχριστιανικῶν καθεστώτων, ἡ ἡμέρα ταύτης εἶναι ἐργασίμος ἡμέρα, οἱ χριστιανικοὶ ναοὶ αὐτῶν πληροῦνται ἀσφυκτικῶς ὑπὸ πιστῶν. Πολλοὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν, λόγῳ τῆς ὑπερπληρώσεως τῶν ναῶν, παραμένον ἐν ὑπαίθρῳ πρὸς παρακολούθησιν τῆς Θ. Λειτουργίας, παρὰ τὸ ἐπικρατοῦν δριμύ πῦχος. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν καλυτέραν ἀπάντησιν εἰς τοὺς κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν Χριστογεννῶν ἐπαναλαμβανομένους κατ' ἔτος ἰσχυρισμοὺς τῶν ραδιοφωνικῶν σταθμῶν καὶ δημοσιογραφικῶν ὀργάνων τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος χωρῶν, οἵτινες καὶ ἅτινα διὰ τὰ ἀπομακρόνουν τοὺς πολίτας ἀπὸ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸν ἐορτασμόν, προσπαθοῦν νὰ πείσουν αὐτούς, ὅτι οὗτος εἶναι παράλογος καὶ οὐδὲν ἔχει νόημα, ἐφ' ὅσον ὁ Χριστὸς δῆθεν οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐπὶ γῆς, ἢ εἶναι ἀπλῶς φανταστικὸν δημώδηγμα τῶν θρησκευτικῶν νοσταλγιῶν καὶ τῆς μυθοπλαστικῆς φαντασίας τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἄλλ' οἱ ἰσχυρισμοὶ αὗτοι οὐδεμίαν ἔχον πρωτοτυπίαν, διότι εἶναι ἀπλῆ ἐπανάληψις καὶ ἀνανέωσις παλαιότερων ἰσχυρισμῶν ἀρηνητῶν τινῶν, οἱ ὁποῖοι ὡσαύτως διῆχρησθησαν, ὅτι ὁ Χριστὸς οὐδέποτε ὑπῆρξεν ὡς ἱστορικὸν πρόσωπον.

Ἄλλ' ὅλοι οἱ ἀρηνηταὶ τῆς ἱστορικότητος τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ παρουσιάζονται ὡς ἱστορικοί, ἀσχολούμενοι δῆθεν ἀντικειμενικῶς μὲ τὸ ἱστορικὸν φαινόμενον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, λησμονοῦν, ὅτι ὁ ἱστορικός, ὡς εἶπεν ὁ Ranke, πρέπει νὰ ἔχη τὸ ἐξῆς ἰδεῶδες: «Θέλω ὄχι νὰ μεταδίδω ἰδέας καὶ νὰ διδάσκω, ἀλλὰ μόνον νὰ δεικνύω τί καὶ πῶς συνέβη». Πάντες οἱ προμνημονευθέντες δὲν παρουσιάζονται ὡς ἱστορικοί, ἐξετάζοντες ὅτι ἐγράφη περὶ Χριστοῦ, ἀλλ' ὡς ἐπιπόλοιοι φιλόσοφοι τῆς ἱστορίας, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νὰ ἐπιβάλουν ἰδέας,

τάς ὁποίας ἔχουν ἐκ τῶν προτέρων (a priori), ἄνευ ἐπιμελοῦς ἐξετάσεως τῶν ἱστορικῶν μαρτυριῶν, αἵτινες πιστοποιοῦν τὴν ἱστορικὴν ὑπαρξιν τοῦ Σωτῆρος.

Α'. Χριστιανικαὶ μαρτυρίαι. Περὶ τῆς ἱστορικῆς ὑπάρξεως τοῦ Χριστοῦ μαρτυροῦν πρωτίστως τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια καὶ τὰ λοιπὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ ἱστορικὴ ἀξιοπιστία τῶν εὐαγγελίων εἶναι προφανής. «Ὁ ἐκ τῆς ἀπλῆς, ἀφελοῦς, ἀπερίττου, φυσικῆς καὶ ἀπαθοῦς ἐκθέσεως καταφανῆς τόνος τῆς εἰλικρινείας αὐτῶν ἀποτελεῖ τὸ ἀσφαλέστερον ἐχέγγυον, ὅτι ἤθελον νὰ εἰπωσι τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην αὐτήν». Ἐχουν ἐξοβελίσσει ἐκ τῶν διηγήσεων πᾶν ὑποκειμενικὸν στοιχεῖον καὶ ἀναπαράγουν πιστῶς, φυσικῶς καὶ ἀντικειμενικῶς τὴν πραγματικότητα. Ἐξαλείφουν τόσον τὴν ἀτομικότητά των, ὥστε διηγοῦνται τὰ φρικτὰ πάθη καὶ τὸν θάνατον τοῦ Σωτῆρος, χωρὶς νὰ χύσουν οὔτε ἐν δάκρυ, χωρὶς νὰ ἐκστομίσουν οὔτε μίαν λέξιν ἀγανακτήσεως ἢ ἓνα ἀναστεναγμὸν συμπαθείας. Εἶναι καταπληκτικὴ ἡ ἡρεμία καὶ ἡ ἀπάθεια τῶν Εὐαγγελιστῶν. Κατὰ τὴν διήγησιν τῶν μεγίστων θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ οὐδεμία εὐρίσκεται ἐκφρασις θαυμασμοῦ, οὐδεμία περιττὴ λεπτομέρεια. Οἱ Εὐαγγελισταὶ οὐδόλως φροντίζουσι νὰ εὐαρεστήσουν, νὰ προκαταλάβουν τὸν ἀναγνώστην καὶ νὰ ἀποσπάσουν τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτοῦ, οὔτε ἐκδηλώνουσι φόβον, μήπως δὲν γίνουσι πιστεῦτοί. Ἄν καὶ ἔγραφον εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ πρόσωπά των ἐτιμῶντο τὰ μέγιστα ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, ἐν τούτοις μὲν πρωτοφανῆ εἰλικρινεῖαν καὶ ἀμεροληψίαν δὲν κρύπτουσι τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ ἐλαττώματά των, ἀλλὰ παρουσιάζουσι ἑαυτοὺς δειλοὺς, ματαιοδόξους, ζηλοτύπους, προληπτικούς, ἀγνώμονας, πλήρεις ἀσυνειπειῶν, ἀτελεῖς, βραδεῖς, ἀστάτους περὶ τὴν πίστιν, ἀκόμη καὶ ἀπίστους.

Ἐπειτα οἱ Εὐαγγελισταὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπινοήσουν τὴν μεγαλειώδη εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν αὕτη δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν πραγματικότητα. Ἡ εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος εἶναι τοσοῦτον π ρ ω τ ὅ τ τ υ π ο ς καὶ ἀσνήθης, ὥστε θὰ ἦτο θαῦμα ἢ ἐκ τοῦ ἀνυπάρκτου δημιουργία τῆς. Ἐὰν ἢ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις εἰκὼν τοῦ Ἰησοῦ δὲν ἦτο ἀληθής, ἀλλ' ἐπινοήθη, τότε ὡς εἶπεν ὁ Ρουσσώ, οἱ ἐπινοηταὶ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀνώτεροι τοῦ ἐπινοηθέντος. Ὅτι ἢ περὶ Χριστοῦ διδασκαλία τῶν Εὐαγγελίων δὲν εἶναι ἡ συνισταμένη τῶν πνευματικῶν ἰδεῶν τῆς ἐποχῆς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ διδασκαλία αὕτη ἀπέβη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς «ἰουδαίους μὲν σκάνδαλον, ἔλλησι δὲ μωρία» (Α' Κορ. α', 23).

Ἐπεὶ τῆς ἀληθείας τῆς εὐαγγελικῆς ἱστορίας συνηγορεῖ καὶ

ἡ ἀγιότης τῶν εὐαγγελιστῶν, ὡς καὶ τὸ γεγονός, ὅτι οὗτοι, πρὸς διάδοσιν τῶν ὑπ' αὐτῶν γραφομένων, ἐξήσαν μίαν ζωὴν αὐτοθυσίας καὶ ἀταπαρνήσεως, πλήρη διωγμῶν καὶ κακουχιῶν.

Οἱ Ἀπόστολοι κηρύττουν περὶ τοῦ Σωτῆρος ὡς «αὐτόπται» καὶ «αὐτήκοι», ὡς «ἔωρακότες» καὶ «θεασάμενοι» καὶ «μάρτυρες» καὶ χάριν τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ γυμνητεύουν, κολαφίζονται, λοιδοροῦνται, δυσφημοῦνται, γίνονται τοῦ κόσμου περικαθάρματα καὶ πάντων περίφημα (Α' Κορ. 8', 11—13) καὶ ὑφίστανται μαρτυρικὸν θάνατον, ὑπογράφοντες τὴν μαρτυρίαν των διὰ τοῦ αἵματός των.

Β'. Ἐξωχριστιανικαὶ μαρτυρίαι. Περὶ τῆς ἱστορικῆς ὑπάρξεως τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχον καὶ ἐξωχριστιανικαὶ μαρτυρίαι. Αἱ κυριώτεραι τούτων εἶναι αἱ ἑξῆς:

α') Ὁ Τάκιτος (55-120 μ.Χ.) ἐν τοῖς «Χρονικοῖς» αὐτοῦ, ὁμιλῶν περὶ τῆς κατὰ τὸ ἔτος 64 πυρπολήσεως τῆς Ρώμης, λέγει τὰ ἑξῆς: «Ἡ κοινὴ γνώμη κατηγορεῖ τὸν Νέρωνα ὡς αὐτουρογὸν τῆς πυρκαϊᾶς. Διὰ τὴν κατασιγάσῃ δὲ τοὺς θρύλους τούτους ὁ Νέρων, ὑπέδειξεν ὡς ἐνόχους τοὺς Χριστιανούς. Ὁ δημιουργὸς τοῦ ὀνόματος τούτου Χριστὸς ἐθανατώθη ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Τιβερίου, ἐπαρχεύοντος τοῦ Ποντίου Πιλάτου».

β') Ὁ Σουετώνιος (75-169 μ.Χ.) ἐν τῷ «βίῳ τοῦ Κλαυδίου» ἀναφέρει, ὅτι ὁ Κλαύδιος «ἐξεδίωξεν ἀπὸ τῆς Ρώμης τοὺς Ἰουδαίους θορυβοῦντας τῇ ὑποκινήσει τοῦ Χριστοῦ».

δ') Ὁ Πλίνιος ὁ νεώτερος ἀναφέρει, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἀνέπεμπον ὕμνους «εἰς τὸν Χριστὸν ὡς εἰς Θεόν».

δ') Ὁ Ἰωσήπος (37-95 μ.Χ.), ὅστις εἶχε συνδεθῆ διὰ γνωριμίας μὲ τὴν οἰκογένειαν τῶν καταδικασάντων τὸν Κύριον ἀρχιερέων Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐν τῇ «Ἰουδαϊκῇ ἀρχαιολογίᾳ», ὁμιλεῖ σαφῶς περὶ τοῦ Κυρίου: «Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον (δηλ. ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Ποντίου Πιλάτου) Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ... ἦν παράδοξον ἔργων ποιητής...». Ὡσαύτως ὁ Ἰωσήπος ὁμιλεῖ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὡς καὶ περὶ τοῦ φόνου τοῦ ἀδελφοθέου Ἰακώβου, τὸν ὁποῖον χαρακτηρίζει ὡς «τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ, τοῦ λεγομένου Χριστοῦ».

ε') Καὶ ἡ ραββινικὴ φιλολογοῦσα ἔχει πολυτίμους μαρτυρίας περὶ τοῦ Ἰησοῦ. Τὸ Ταλμούδ, συλλογὴ ραββινικῶν διδασκαλιῶν καὶ Ἰουδαϊκῶν παραδόσεων, περιέχει πολυτίμους ἱστορικὰς εἰδήσεις ἀπὸ τοῦ πρώτου αἰῶνος καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ β', δεικνυούσας, ὅτι καὶ ἐν τῷ Ἰουδαϊκῷ κόσμῳ ὑπῆρχεν ἀναμφισβήτητος πεποιθήσις περὶ τῆς ἱστορικῆς ὑπάρξεως τοῦ Ἰησοῦ. Οὕτω λ.χ. γίνεται λόγος

περὶ ἰάσεων, γινομένων ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, περὶ ἐπιπλήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἐκ μέρους Χριστιανῶν κ.λ.π.

Πρὸς ἐπίρρωςιν τῶν ἐν τῇ προηγουμένη παραγράφῳ μνημονευθειῶν μαρτυριῶν ἅς ληφθῆ ἐπὶ πλεον ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ἡ μαρτυρία αὐτοῦ τούτου τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οὗτος ἀποτελεῖ ἀσύγκριτον καὶ μοναδικὸν ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ γεγονός. Ὑπῆρξε τόσον γόνιμος πραγματικότης καὶ ἐκινήτοποίησε τόσα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, ὥστε χρειάζεται ἀχαλνωτος φαντασία, ἵνα ὑποστηρίζεται, ὅτι τὸ ἀπαράμιλλον τοῦτο φαινόμενον βασίζεται ἐπὶ ἐνὸς χονδροειδοῦς μύθου καὶ ἐπὶ ἐνὸς φανταστικοῦ προσώπου. Αἴτιον τῆς πνευματικῆς ταύτης ἐπαναστάσεως ὑπῆρξε τὸ πραγματικὸν καὶ ἱστορικὸν πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν σπονδυλικὴν στήλην τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι διὰ τὸν Χριστιανισμὸν μοχλὸς καὶ στρόφιγξ, τὸ κέντρον, ὁ ἄξων, τὸ πᾶν. «Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστός, ἡ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐνσάρκωσις τῆς διδασκαλίας του, ἡ αὐτοαλήθεια καὶ ἡ αὐτοτελειότης.» Εἶναι παράλογον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ὀφείλεται εἰς ἓνα Ἰησοῦν-μῦθον-ιδεάν. Πῶς ὁ ἀνύπαρκτος Χριστὸς ἀπέβη ὁ μοχλὸς τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ζωῆς τῆς ἀρίστης μερίδος τῆς ἀνθρωπότητος; Ἡ ἐξήγησις τοῦ θαύματος τοῦ Χριστιανισμοῦ δι' ἐνὸς ἀνυπάρκτου προσώπου «δὲν εἶναι θαῦμα πολλῶ ἀνεξηγητότερον ἢ ἡ ἐπὶ γῆς ζωὴ τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ; Ἀληθῶς οὐδέποτε πολυχευμονέστερος ποταμὸς ἀπέρρευσε ἀπὸ πηγαδίου ἀθλιωτέρου».

Ἐπειτα ἡ χριστιανικὴ κίνησις δὲν ἔχει «σκοτεινὰς καὶ ὀμιχλώδεις πηγὰς, ἀφανιζομένας εἰς τὰ βάθη τῶν μυθουργικῶν ἐποχῶν, εἰς ἅς δὲν δύναται νὰ ἐξιχθῆ ἡ ἱστορικὴ ἔρευνα καὶ ἅς ἀδυνατεῖ νὰ ἀνατάμη ἡ κριτικὴ κοπίς». Ὁ Ἰησοῦς ἀναφέρεται, ὅτι ἐγεννήθη καὶ ἐξῆσε καθ' ὀρισμένην ἱστορικὴν ἐποχὴν ἐν γνωστῶ λαῶ καὶ χώρᾳ καὶ ὅτι ἡ ζωὴ αὐτοῦ συνεδέθη μετὰ γνωστῶν ἐκ τῆς ἱστορίας προσώπων, ζησάντων ἐντὸς συγκεκριμένου καὶ ἀκριβῶς καθωρισμένου ἱστορικοῦ περιβάλλοντος».

Ταῦτα καθιστοῦν φανερόν, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι μόνον τὸ κέντρον τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄξων τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Αὐτὸς ὁ Ἐγγελος, εἶχεν ὀμολογήσει, ὅτι «πᾶσα ἱστορία κατευθύνεται πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ προέρχεται ἐξ αὐτοῦ ἢ ἐμφάνισις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ ἄξων τῆς παγκοσμίου ἱστορίας». Πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκινεῖτο ἅπαν τὸ παρελθὸν καὶ ἀπ' αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ ἀφετηρίας, ὀρμᾶ-

ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ

Μία μεγάλη δύναμις ἐχάθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπως παρετήρησεν ἐπιγραμματικῶς, εὐθὺς μετὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ αἰοδήμου Πρωτοπρεσβυτέρου, εἰς ἐκ τῶν παρακολουθησάντων αὐτὴν καθηγητῶν, ὁ ὁποῖος τὸν εἶχε γνωρίσει ἐκ τοῦ πλησίον, καὶ βαθύτατα τὸν ἐξετίμα. Πολλὰ δάκρυα ἐχύθησαν ἀσφαλῶς, ὅταν ἐγνώσθη ἡ ἀδόκητος τελευτὴ του. Θὰ προσθέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἰδικὰ μας εἰς τὴν σπονδὴν αὐτὴν τῆς ἀγάπης ὅλον τῶν λυπηθέντων διὰ τὴν ἐκ μέσου ἡμῶν ἀπουσίαν του.

Μὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἐμμ. Μυτιληναίου ἐκλείσει τὸ βιβλίον μιᾶς ζωῆς μεστής, δημιουργικῆς. Νοῦς δυνατὸς καὶ καρδιά εὐαίσθητος. Μὲ μίαν λέξιν: ἀ ν ἡ σ υ χ ο ς ψ υ χ ῆ. Προσέφερεν ὁμοῦς ὑπηρεσίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ ἀείμνηστος. Ὡς θεολόγος κληρικὸς ἐκ τῶν ἐπιφανῶν τῆς ἐποχῆς μας, ὡς ἱεροκέρυξ ἐκ τῶν κορυφαίων, ὡς ἐκκλησιαστικὸς δημοσιογράφος δεινός, καὶ ὡς ἐργάτης τοῦ καλοῦ εἰς τοὺς καιροὺς μας τοὺς σκληροὺς καὶ πικροὺς. Ἦτο προικισμένος μὲ τάλαντα σπάνια καὶ δὴ μὲ ὀξύνοϊαν ἐξαιρετικὴν. Ὁ δυναμισμὸς του καταπληκτικὸς. Ἀληθινὸν ἠφαίστειον ἢ ψυχὴ τοῦ ἐκ Θήρας ὁρμωμένου τούτου κληρικοῦ. Εἰς τὴν περιπτωσίν του ἐφαρμόζεται ἡ παροιμιώδης φράσις «μικρὸς τὸ δέμας, ἀλλὰ μαχητὴς». Πρωτοπόρος εἰς πολλὰ. Τὰ μεγαλεπήβολα σχέδια καὶ οἱ ἀγῶνές του διὰ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ἐφημεριακοῦ μας κλήρου εἶναι γνωστὰ εὐρύτατα. Ἡ ἐν πᾶσι ζωικότης του δὲν ὑπεχώρει οὔτε κατὰ τὰς περιόδους τῆς ἀσθενείας του, τώρα καὶ παλαιότερον, καὶ μόνον ὅταν ἡ βαρεῖα σκιά τοῦ θανάτου ἐπεκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης του, ἔπαυσε νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ μοχθῇ διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ἐπὶ τέλους ὁ νοῦς του, ἢ γλῶσσά του καὶ ἢ διὰ τοῦ καλάμου πάντοτε ὀπλισμένη δεξιὰ του. Ἴσως τὸ ρεῦμα τοῦ δυναμισμού του νὰ μὴ διωχέτετε πάντοτε εἰς τὴν κατάλληλον κοίτην. Ἴσως δὲν ἐφρόντισε καὶ δὲν παρεσχέθησαν αἱ ἀνάλογοι δυνατότητες διὰ νὰ ἀξιοποιήσῃ τὰ τάλαντά του, ὥστε νὰ ἀφήσῃ συστηματικωτέραν συγ-

ται ὀλόκληρον τὸ μέλλον. Ὡς λέγει ὁ Μπένροχαρτ (Bernhart), «τὸ παρελθὸν μόνον αὐτὸν ἀνεξίτηι καὶ αὐτὸς μόνος εἶναι τὸ μέτρον καὶ τὸ νόημα ὅλον τοῦ μέλλοντος. Ἐν τῷ κέντρῳ καὶ ὑπεράνω τῆς Ἱστορίας ἴσταται ὁ Χριστός, ὅστις εἶναι χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. ιγ', 8).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

γραφικὴν ἐργασίαν, ὅποιαν θὰ ἀνέμενε κανεὶς, ἔχων ὑπ' ὄφιν τοὺς τὴν εὐρυμάθειαν, τὴν δξύνουσαν καὶ τὸ ῥηξικέλευθον τοῦ ἀνδρός. Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι εἰργάσθη φιλοτίμως διὰ τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἦτο ἀφωσιωμένος πάντοτε. Καὶ ἐν Ἀθήναις ὡς Ἐφημέριος τοῦ Πανεπιστημιακοῦ καὶ ἄλλων Ναῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς Διευθυντὴς παρὰ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ καὶ ἐν Μυτιλήνῃ ὡς Ἱεροκέρυξ καὶ Γεν. Ἐπίτροπος τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἰακώβου. Ἡ γνώμη του ἐζητεῖτο πάντοτε ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων.

Ἐκαλλιέργησε τὸ κήρυγμα, τὸ ὁποῖον ἀνήγαγεν εἰς περιωπὴν, ἃν καὶ ἐνίοτε κατήντα κάπως θεωρητικὸς. Κατέλιπε μάλιστα καὶ δύο τεύχη ἀξιολόγων ὁμιλητικῶν «Σχεδιασμάτων» μὲ ἀρκετὴν πρωτοτυπίαν, δημοσιευθέντων τὸ πρῶτον ἐν τῷ ἐπισήμῳ περιοδικῷ «Ἐκκλησία». Ὡμίλει πολλάκις τῆς ἡμέρας μὲ εὐροίαν λόγου ἀσυνήθη καὶ δεξιότεχνίαν ζηλευτὴν, ἐπὶ θεμάτων πνευματικοῦ καταρτισμοῦ καὶ οἰκοδομῆς, μὲ χρῶμα συγχρότατα κοινωνικόν. Ὅχι μόνον εἰς τοὺς Ναοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας θρησκευτικὰς συγκεντρώσεις. Αἱ «Ἐνοριακαὶ Ἐστίαι» Μυτιλήνης (πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ὁποίας προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας, διόπερ αὕτη τὸν ἐτίμησε μὲ τὸ ὄφικιον τοῦ «Κατηχητοῦ», ἀποτελοῦσα ἔκτοτε τὸ διαρκὲς νοστάλγημα μέχρι τῶν τελευταίων του ἡμερῶν, τὰς ὁποίας διήλθεν εἰς τὸ προσκῆνημα τῆς Ἀγ. Βαρβάρας Δαφνίου), καὶ ἐνιαχοῦ τῶν Ἀθηνῶν, ἰδικόν του ἔργον εἶναι. Ὁμολογουμένως πρωτοπορευτικόν. Πολλοὶ ψυχαὶ ἔχον δροσισθῆ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν του καὶ θὰ τὸν εὐγνωμονοῦν. Ἦτο τὸ προσφιλέστατον θέμα, περὶ τοῦ ὁποίου πολλὰ ἐμόχθησε καὶ ἔγραψε τὰ καλά, ὁμοῦ μετὰ πολλῶν ἄλλων ποιμαντικῶν, ὁμιλητικῶν, λειτουργικῶν καὶ γενικωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθέν περιοδικόν τοῦτο «Ὁ Ἐφημέριος», τὸ ὁποῖον ἰδιαιτέρως ἠγάπα καὶ τὸ ὁποῖον τόσον λαμπρὰν ἐξέλιξιν ἐμφανίζει ἐπ' ἐσχάτων. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι ἐπὶ θεμάτων σχετικῶν ἐδίδαξε κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν καὶ εἰς τὸ ἐν Πεντέλῃ «Πνευματικὸν Φροντιστήριον Κληρικῶν Ἑλλάδος», ἔνθα μὲ ἐνθουσιασμὸν ἠροίγε τὴν καρδίαν του καὶ προσωμίλει ἐν ἀγάπῃ πρὸς τοὺς σπουδαστάς, καθιστῶν αὐτοὺς κοινωνοὺς τῶν ὠραίων ὀραματισμῶν καὶ τοῦ δημιουργικοῦ του ἐνθουσιασμοῦ. Πλὴν τοῦ «Ἐφημερίου», ἵδρυσεν καὶ διηύθυνεν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τὴν «Φωνὴν Κυρίου» (εἰς 3 περιόδους) καὶ τὴν «Ἀγίαν Σιών» τῆς Ἀγίας (Λέσβου), διετέλεσε Διευθυντὴς τῆς «Ἀναπλάσεως» καὶ τοῦ «Ποιμένου» Μυτιλήνης, ἀρχισυντάκτης τῆς ἐπισήμου «Ἐκκλησίας» καὶ συνεργάτης πλείστον ἄλλων ἐκκλησιῶν, περιοδικῶν, ἀναδειχθεὶς ἀριστεὺς ἐκκλησιαστικὸς δημοσιογράφος μὲ κάλαμον δξυγράφου. Οἱ τόμοι τῶν ὡς ἄνω περιο-

δικῶν εἶναι πλήρεις ἄρθρων του, εἰς τὰ ὁποῖα ἐξέθετε τὰς φωτεινάς, καὶ ἔστιν ὅτε τολμηρὰς ἀντιλήψεις του. Πλήρης παρηγοίας, σαφῆς καὶ μὲ καταπλήσσοσαν εὐχέρειαν. Χαρακτηριστικὸν τοῦ γραπτοῦ λόγου του ἀποτελοῦν αἱ σχοινοτενεῖς φράσεις, αἵτινες ὁμως ἦσαν ἄργοι ἀπὸ συντακτικῆς ἀπόφωσος, διότι κατεῖχε καλῶς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὁ ἀειμνήστος, μαθητευθεὶς καὶ παρὰ τῷ ἀριστοτέλει τοῦ καλάμου Καθηγητῆ Γρ. Παπαμιχαήλ, ὅστις τὸν περιέβαλε διὰ βαθείας ἐκτιμῆσεως. Ὁ τελευταῖος οὗτος μᾶς διηγεῖτο κάποτε, ὅτι, ὅταν ἀκόμη ὁ π. Μυτιληναῖος ἦτο μαθητὴς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ αἰοιδίμου Χρυσ. Παπαδοπούλου ὡς Διευθυντοῦ, ἐδόθη εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς τάξεώς του ὡς θέμα φροντιστηριακῆς ἀσκήσεως, ὑπὸ τύπον διαγωνισμοῦ, αἱ ἐντυπώσεις των ἔκ τινος προσφάτου ἐκδρομῆς. Ἄπαντες λοιπὸν οἱ συμμαθηταὶ του, ὡς ἀπὸ συμφώνου, παρεκάλεσαν νὰ ματαιωθῇ ὁ διαγωνισμὸς, διότι δὲν ἦτο —ὡς εἶπον— δυνατὸν νὰ ἀναμετρηθοῦν μὲ τὸν Μυτιληναῖον καὶ μόνον ἐὰν ἀπόσχη οὗτος, δέχονται νὰ διαγωνισθοῦν. Πανηγυρικὴ ἀναγνώρισις τῆς ἀξίας τοῦ ἀειμνήστου θεολόγου κληρικοῦ, ἤδη ἀπὸ τῶν μαθητικῶν του χρόνων, προσπαθῆσαντος νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὴν σύστασιν τοῦ Πνεύματος: «Κτῆσαι σοφίαν, κτῆσαι σύνεσιν, ἐράσθητι αὐτῆς... τίμησον αὐτήν, ἵνα δῶ τῇ σῇ κεφαλῇ στέφανον χαρίτων» (Παροιμ. 4, 5-8). Ἡ ἀξία του ἀνδρὸς θὰ ἐκτιμηθῇ ἴσως τώρα, ὅτε πλέον τὸ σαρκίον του ἐκάλυπεν ὁ τάφος. Μόνον ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν καλῶς, ἐξετίμησαν τὰς ἰκανότητας καὶ ἀρετὰς του, μὴ περιοριζόμενοι νὰ διαπιστώνουν, εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων, μόνον σφάλματα καὶ ἀδυναμίας, ὡς ἀναμάρτητοι... Ἐκεῖνος πάντως ἐγνώριζε νὰ συγχωρῇ, νὰ εἶναι συμπαθὴς πρὸς τὸν συναμαρτωλόν, ἀπηχθάνετο δὲ τὴν τακτικὴν τῶν αὐτοκλήτων καὶ ἀδιορθῶτων τιμητῶν τῶν πάντων. Ὁ πόνος τοῦ συνανθρώπου τὸν συνεκίνει βαθύτατα, ἐμπράκτως δὲ ἀλλὰ καὶ ἀθορόβως ἐπεδίδετο εἰς τὴν ἀνακούφισίν του. Πολλάκις ἤρριγε τὸ πτωχόν του βαλάντιον καὶ τὸ ἐξεκένον ἐνώπιον τοῦ καταπλήκτου πτωχοῦ, μένων αὐτὸς ἄνευ ὀβολοῦ! Εἶναι πανθομολογούμενον, ὅτι περὶ ὄλων ἐφρόντιζε καὶ μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν του ἡμέλει. Κατὰ τὴν περιόδον τῆς σκληρᾶς ξενικῆς Κατοχῆς εὐηργέτησε μέγਾਲως τὴν Λέσβον διὰ τῆς ἰδρύσεως καὶ αὐτοπροσώπου ἐποπτείας συσσιτίων καὶ τῆς ἄλλης κοινωνικῆς ἐργασίας. Ἐγνώριζεν ἀκόμη νὰ παρηγορῇ καὶ ἐπουλῶνῃ τραύματα ψυχικὰ «κοπιόντων καὶ πεφορτισμένων» μὲ καλωσύνην, μὲ πειστικότητα δὲ νὰ ἰκανοποιῇ καὶ ἐπιλύῃ ἀπορίας ἐπὶ θεμάτων κοσμοθεωρίας καὶ ἀπολογητικῶν. Ὡς συζητητὴς ὁ αἰοίδιμος ἦτο ἀπαραμίλλος, «ἐτοιμὸς διδοῦναι λόγον παντὶ τῷ αἰτοῦντι». Πνεῦμα καὶ βλέμμα σπινθηρο-

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Θὰ σοῦ εἶναι γνωστὸ πὼς οἱ Ἀποστολικοὶ Κανόνες Η' καὶ Θ'. ἐπιβάλλουν σὲ Κληρικούς καὶ λαϊκοὺς κανονικὰς κυρώσεις ἂν ὑποτεθῆ πὼς δὲν κοινωνοῦν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων μολονότι παρευρίσκονται στὴν τέλεσι τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἢ ἀποχωροῦν τῇ στιγμή πού ἄλλοι ἔτοιμοι ἀδελφοὶ μεταλαμβάνουν. Ἀνάλυσι γι' αὐτὸ δὲ σοῦ κάνω. Ἀπαξ ὁμιλοῦν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας μας, τὰ στόματά μας κλείνουν αὐτομάτως. Ἐπειδὴ ὅμως, ἠθέλησεν ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐμμέσως νὰ ἐλέγξῃ αὐτὴν τὴν παράληψιν ἀλλὰ καὶ ἀταξία στὸν Ἱερὸ Ναὸ πού ἄλλοι κοινωνοῦν καὶ ἄλλοι ὄχι, ἄλλοι περιμένουν τὴν ἀπόλυσι καὶ ἄλλοι φεύγουν μπουλουκηδὸν ἄκαιρα, καθιέρωσε τὸ ἀντίδωρο. Τὸ ἀντίδωρο, ὅπως καὶ τὸ νομὰ του φανερώνει, σημαίνει μὲ λίγα λόγια: Εἶσαι ἀνάξιος νὰ μετάσχῃς τῆς Ἱερᾶς καὶ πνευματικῆς Τραπέζης μετὰ καθαροῦ συνειδότος. Λοιπὸν συγκαταβαίνω στὴν ἀδυναμία σου καὶ σοῦ δίνω ἀντὶ τῶν τιμῶν δώρων, τὸ ἀντίδωρο. Συγκινήσου καὶ κλάψε γιὰ τὰ ἠθικὰ χάλια σου καὶ προσπάθησε νὰ ἐξιλεωθῆς

βόλον, φωνὴ θερμὴ, παλμὸς ζωηρός. Ἐδονεῖτο ὀλόκληρος καὶ ἐδόκει τοῦ συνομηλητοῦ τὴν καρδίαν. Ἐχαίρετο κανεὶς τὴν συζήτησιν μὲ τὸν ἀρτίως συγκεκριημένον θεολόγον καὶ στοχαστὴν. Ψυχὴ, τέλος, φλογερὰ καὶ πολλάκις ἀλόγιστος, ὑπερήφανος καὶ ἀξιοπρεπὴς θὰ ἐξακολουθῆ νὰ μᾶς διδάσκῃ «καὶ θανῶν ἔτι».

Ἡ κηδεία του ἔδωκεν ἐδκαιρίαν διατρανώσεως αἰσθημάτων ἀγάπης πρὸς αὐτὸν μὲ τὴν συροσὴν — «ἐν λαῷ βαρεῖ», ὅστις «συνήχθη τοῦ κλαῦσαι αὐτὸν» Β' Βασιλ. 34,38— καὶ ἐκλεκτῶν προσωπικότητων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐπιστήμης, κνκλούντων ἐν ὀδύνη τὸ σκῆθός του, προστάντος μάλιστα τῆς ἐξοδίου ἀκολουθίας αὐτοῦ τούτου τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, ὅστις καὶ ἀπεχαιρέτισεν ἐν συγκινήσει τὸν νεκρόν, ἐκτιμῶν, ὡς εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν, τὸν ἀείμνηστον, καὶ ἐν ἀγάπῃ μερμιῶν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀποφανισθείσης ἤδη οἰκογενείας του. Ἡ μνήμη του θὰ παραμείνῃ ἀγήρω. Ὅλοι ἡμεῖς, οἱ ἐγγὺς καὶ οἱ μακρὰν φίλοι του, θὰ ἀνάπτωμεν ἀκοίμητον τὴν κενδήλαν τῆς μνήμης του εἰς τὴν ψυχὴν μας καὶ θὰ προσευχώμεθα πρὸς τὸν «βάθει σοφίας φιλανθρώπως πάντα οἰκονομοῦντα καὶ τὸ συμφέρον πᾶσιν ἀπορέμοντα» Ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ὅπως τὸν ἀναπαύσῃ ἐν χώρᾳ ζώντων, τιμῶν αὐτὸν καὶ ἐν τῷ ἐπουρανίῳ θυσιαστηρίῳ.

X. B. Γ.

για να μη πάθης τὸ ἴδιο... «Διὰ τὴν ἀπειλὴν ὡς ἔοικε, τοῦ Η΄ καὶ Θ. Κανόνος τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων... ἐπενοήθη ἡ τοῦ ἀντιδώρου διάδοσις, ὥστε πᾶσαν ἀνάγκην ἔχειν καὶ αὐτοὺς τοὺς μὴ δυναμένους μεταλαμβάνειν τῶν ἁγίων καὶ ζωοποιῶν Μυστηρίων, προσκαρτερεῖν μέχρι τέλους τῆς θείας Ἱεροτελεστίας, καὶ ἐκ χειρὸς ἱερατικῆς λαμβάνειν αὐτὸ εἰς ἁγιασμόν», γράφει ὁ Βαλσαμών. Ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει καὶ τόσο πῶς προέκυψε τὸ ἀντίδωρο ποῦ ποτὲ καὶ κατ' οὐδένα λόγο μπορεῖ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴ Θεία μετάληψι, ἀλλὰ τὸ γεγονός ποῦ καθιερώθη μόδα πρῶτον μὲν νὰ πληρώνεται—γίνεται, τοῦτο σὲ πολλὰ χωριά—καὶ δευτερον νὰ ἀνατίθεται στὸ παγκάρι ἢ διανομὴ τοῦ ἀντιδώρου, γιατί βαριέται ὁ παπᾶς νὰ τὸ μοιράσῃ.

Ἐδῶ πρέπει νὰ προσέξουμε μερικὰ σημεῖα. Νὰ διαφωτίσουμε τὸ λαὸ πῶς τὸ ἀντίδωρο δὲν ἀντικαθιστᾶ τὴν Θεϊαν Μετάληψιν. Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ καλοχωνέψῃ ὁ Χριστιανὸς καὶ νὰ μὴ ἀναπαύεται στὸ γεγονός ὅτι ἀφοῦ πῆρε τὸ ἀντίδωρο πρέπει νὰ μένῃ ἡσυχος. Ἄν φθάνῃ στὸ κατάντημα νὰ μὴ εἶναι ἄξιος οὔτε ἀντίδωρο νὰ πάρῃ, τότε τὸ πρᾶγμα πολὺ ἐπροχώρησε στὸ χειρότερο. Ἄλλοι πίνουν τσιγάρο, ἄλλοι καφέ, ἄλλοι ἔχουν ἄλλους λόγους καὶ ἀποφεύγουν νὰ πάρουν καὶ ἀντίδωρον ἀκόμη. Καὶ τοῦτο εἶναι τοῦ Ἱερέως μέλημα νὰ παρακολουθήσῃ τὴν πνευματικὴ πορεία τῆς ζωῆς τῶν λογικῶν του προβάτων καὶ νὰ μὴ χάνῃ ποτὲ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν αἰτία, ἀλλοιῶς θὰ μείνουν καὶ αὐτοὶ ποῦ ἐκκλησιάζονται μὲ τὴ χονδρὴ εὐσέβεια τῆς συνήθειας ὥσπου νὰ ἐξαφανισθῇ, γιατί τίποτε πλέον, ὅπως κατήνησαν, δὲν τοὺς συγκινεῖ. Ὁ Ἱερεὺς αὐτὰ τὰ κακὰ σημάδια δὲν πρέπει νὰ τ' ἀφήνῃ ἀσχολιάστα γιατί καὶ ἡ ἰδική του ἀμέλεια ἢ ἀδιαφορία συνιστᾶ γι' αὐτὸν κανονικὸν ἀδίκημα. Καὶ εἶναι μάλιστα πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς μας ποῦ τὰ προσέχουν αὐτὰ—ἀνοήτως βέβαια σκεπτόμενοι—καὶ λένε. «δὲν μᾶς εἶπε καὶ τίποτε ὁ παπᾶς μας!...» Σὰν τοὺς πονηροὺς ποῦ πηγαίνουν στὴν ἐξομολόγησι καὶ ἀντὶ νὰ ξεκαθαρίσουν τὴ συνείδησί τους ἀποφορτίζοντάς τιν ἀπὸ τὸ βᾶρος τῶν ἀνομημάτων, περιμένουν ἀπὸ τὸν Πνευματικὸ νὰ τοὺς ρωτήσῃ γιὰ τοῦτο καὶ γιὰ κεῖνο. Τὰ εἶπες αὐτά; τοῦ λέγει ὁ φίλος του. Κι' ἐκεῖνος ἀπαντᾷ: «Ἀφοῦ δὲν μ' ἐρώτησεν ὁ Ἐξομολόγος!...» Θὰ εἰπῆς, σὰν καλὸς Ποιμὴν, πῶς τὸ ἀντίδωρο δὲν ἀντικαθιστᾶ τὴ Θείαν Κοινωνίαν, ἀλλὰ πάντως πρέπει νὰ περιμένῃ ὁ πιστὸς ποῦ ἐκκλησιάζεται νὰ τὸ λάβῃ. Εἶναι καὶ αὐτὸ ἓνα ἁγίασμα καὶ σωστὰ δὲν τὸν τρώγουν ἐκεῖνοι ποῦ ἔπιαν καφέ ἢ ἐκάπνισαν τσιγάρο ἢ ἔφαγαν ὀπωσθήποτε. Ὅσοι ἔχουν λόγους νὰ βάζουν κάτι ποῦ λέμε στὸ στόμα τους πρῶτ-πρῶτ, μετὰ τὴν προσευχή τους, καὶ εἶναι ἄνθρωποι εὐλαβεῖς καὶ θεοφοβούμενοι ἔχουν καὶ τὴν καλὴ συνήθεια νὰ

παίρνουν τὸ ἀντίδωρό τους ἀπὸ τοῦ παπᾶ των τὸ χέρι καὶ νὰ τὸ τρώγουν πρῶτὴ μετὰ τὴν προσευχὴ τους, μὴ τοὺς χαλάς τῆ συνήθεια αὐτή. Εἰπέ τους μονάχα, ἂν μποροῦν νὰ ἀσκηθοῦν, λιγάκι καὶ νὰ περιμένουν μέχρι τῆς ἀπολύσεως καὶ τότε νὰ τρώγουν τὸ ἀντίδωρον. Δὲν δικαιολογοῦνται οἱ πολλοὶ μὲ τὸ πάθος τοῦ καπνίσματος. "Ενας καλὸς Χριστιανὸς θὰ πρέπει νὰ προσπαθήσῃ νὰ ξεριζώσῃ αὐτὸ τὸ πάθος νὰ τὸ ὑποτάξῃ μὲ τὴν ἰσχυρὴ του θέλησιν στὴ φωνὴ τῆς εὐσεβείας του καὶ νὰ μὴ στερεῖται καὶ αὐτοῦ τοῦ ἁγιάσματος ποὺ λέγεται ἀντίδωρο τὴν ἡμέρα τοῦ ἐκκλησιασμοῦ του. "Όταν πρόκειται νὰ κοινωνήσῃ; Πῶς τὰ καταφέρει νὰ ἐγκρατεῦται ἀπὸ τὸν τεφρόχρωμον αὐτὸ καπνὸ ποὺ τὸν εἰσάγει στὰ πνευμόνια του; "Ετσι θὰ ἐγκρατευθῇ καὶ τὴν Κυριακὴν μιὰ—δυὸ ὥρουλες τοῦλάχιστον. Γιατὶ καθὼς πᾶμε πρέπει, κάθε τόσο ὁ «ἀλκοολικός» αὐτὸς νὰ βγαίη ἀπ' τὴν Ἐκκλησίαν νὰ καπνίξῃ, νὰ ξανάρχεται, ὅπως τόκανε κάποιος Ψάλτης, λὲς καὶ τὸν ἐπιανεν ὤρες-ὤρες τὸ δαιμόνιο. Δὲν μποροῦσεν ὁ εὐλογημένος νὰ σταθῇ ἡσυχος στὸ ἀναλόγιον καὶ νὰ ψάλῃ μὲ ἡρεμίαν, ἂν δὲν ἔβγαιεν ἔξω ἀπὸ τὸ παραπόρτι τοῦ Ἰ. Βήματος νὰ καπνίσῃ καὶ μετὰ νὰ ξανάρθῃ, καὶ νὰ συνεχίσῃ τὸ «θεῖο τραγούδι». Καὶ ὁ Ἰερεὺς δὲν τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τ' αὐτὴ νὰ τὸν στείλῃ σὲ κανένα καφωδεῖον γιὰ νὰ βρῖσκεται στὸ στοιχεῖο του ὁ «Ἰεροψάλτης», ἀλλὰ τὸν ἠνείχετο νὰ ὑβρίζῃ τὸ Θεὸ καὶ νὰ σκανδαλίζῃ τὸ λαὸ, γιατί, ἔλεγε, ἦταν τὸ χαϊδεμένο παιδί τῶν Ἐπιτρόπων του... Ἄλλ' αὐτὸ τὸ ζήτημα δὲν ἀνάγεται στὴν ἀρμοδιότητα τῶν Ἐπιτρόπων ἀλλὰ σοῦ τοῦ Ἰερέως καὶ τοῦ Ἀρχιερέως σου. Ἐπειτα δὲν πρέπει νὰ παραδώσῃς τοὺς δίσκους ἢ τὰ καλάθια μὲ τὸ ἀντίδωρο στὰ παιδιά γιὰ νὰ τ' ἀκουμπήσουν στὸ παγκάρι καὶ νὰ «αὐτοκερνῶνται» οἱ πιστοί. Εἶναι ἀντικανονικὸ τοῦτο καὶ γιὰ πολλοὺς λόγους ἄτοπο. Εἶναι ἀντικανονικὸ γιατί ἡ καθιέρωσις τοῦ ἀντιδώρου ἔχει ὡς σκοπὸ νὰ κρατήσῃ μὲν τοὺς ἐκκλησιαζομένους μέχρι τέλους τῆς ἀπολύσεως νὰ δείξουν μιὰ πειθαρχία θρησκευτικῆς σημασίας καὶ νὰ χτυπήσουν τὴν ἀνεξήγητὴ ἀνυπομονησίαν τους, ἀλλὰ καὶ νὰ χαιρετήσουν εὐλαβικὰ τὸν Ἰερέα καὶ Πνευματικὸν Πατέρα τους φανερώνοντας ἔτσι τὸ δεσμὸ ποὺ τοὺς συνδέει καὶ εὐχαριστῶντας τον γιατί δι' αὐτοῦ ἀπολαμβάνουν τῶν θείων δωρεῶν. Βλέπεις, ἀγαπητέ, πὼς ἔχει καὶ μιὰ ἠθικὴ καὶ ψυχολογικὴ σημασία ἡ λῆψις τοῦ ἀντιδώρου ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ παπᾶ. Ἠθικὴ γιατί φανερῶνει τοῦ λαοῦ μας τὸ δεσμὸ, εἶπαμε, μὲ τὴν Ἐκκλησίαν του στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰερέως του, ποὺ τὸν πλησιάζει καὶ τὸν χαιρετᾷ καὶ ἔτσι. Ψυχολογικὴ, γιατί εἶναι μεγάλη ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς τῆς ὡραίας συνήθειας ποὺ ὑποβοηθεῖ νὰ κρατιέται σὲ θερμότητα τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα. Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε τῶν Καθολικῶν

τὴν παπαδολατρεία, ἔστω καὶ στὴ μηχανικὴ τῆς μορφῆς, ἀλλ' οὔτε καὶ δεχόμεθα καὶ τὴν προτεσταντικὴ ἀναρχία καὶ ἀσέβεια. Χωρὶς νὰ θεωρηθῇ ἐξαναγκασμὸς τῶν πιστῶν μας καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτὸ τοῦ ἀντιδώρου νὰ ἀσπάζεται τὸ χέρι τοῦ Ἱερέως— Λειτουργοῦ, ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας μας ἠθέλησε νὰ κρατήσῃ μὲ πνεῦμα Χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ κάθε τί πού καὶ ψυχολογικὰ μᾶς ὠφελεῖ καὶ ποτὲ δὲ βλάπτει. Τοὺς μὲν Λειτουργοὺς Ἱερεῖς πού βλέπουν τοὺς πιστοὺς νὰ προσέρχωνται εὐλαβικὰ ὑπεγείρει ἓνα συναίσθημα αὐτοελέγχου γιὰ τὴν ἀξιότητά τους. Τοὺς δὲ πιστοὺς γιὰτὶ δέχονται τὴν εὐλογία τοῦ Ἱερέως στὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔχει ἐμπιστευθῆ τὸ πολυτιμότερον χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου: τὴν ψυχὴ τους. Τώρα εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ πλεονάσουν ὠρισμένα τεμάχια ἀντιδώρου. Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ παραμένουν στὸ δίσκο, στὸ Ἱερὸ μέχρι τὴν ἄλλη Κυριακὴ. Στὸ λέγω αὐτὸ γιὰτὶ πολλοὶ τὰ τεμάχια αὐτά, κατὰξηρα ὅπως εἶναι τὰ ἀναμιγνύουν μὲ τὰ τῆς ἴδιας Κυριακῆς νοπὰ καὶ γίνονται παρεξήγησις. Ἄς τὰ μοιράσῃ ὁ Ἱερεὺς στὰ «παπαδάκια» μαζὶ καὶ τὰ ψίχουλα. Καμμιά φορὰ ξεχνιῶνται ἐκεῖ μαζὶ μὲ προσφορὰς καὶ μουχλιάζουν ἢ προκαλοῦν τὴν ὄρεξι τῶν μικρῶν τρωκτικῶν τὰ ὁποῖα κάνουν πολλὰς ζημιὰς, καὶ ὁ Θεὸς νὰ φυλάῃ, μποροῦν νὰ προκαλέσουν δηλητηρίασι. Ὅπως προσέχεις ἀδελφὲ νὰ στεγνώνῃς καλὰ τὸ Ἅγιον Ποτήριον, μετὰ τὴν κατάλυσι, ἔτσι πρόσεξε καὶ στὴν περίπτωσι τοῦ ἀντιδώρου ὥστε ἡ συνείδησίς σου νὰ εἶναι καὶ νὰ μένῃ χωρὶς ἐνοχὴ ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ τῆς καὶ τοῦ Θεοῦ. Μὴ λησμονῆς ἐπὶ πλέον, ὅτι παρακολουθεῖ τὸ ἄγρυπνο, τὸ πονηροῦτσικο μάτι τῶν μικρῶν πού τοὺς ἔχεις δίπλα σου νὰ σέ βοηθοῦν. Αὐτοὶ δὲ μποροῦν νὰ κρατήσουν τίς φωτογραφίαις πού παίρνουν γιὰ λογαριασμὸ τους ἀλλὰ τίς δείχνουν ἢ τίς μοιράζουν στὸν τυχόντα. Ἄκου καὶ ἓνα ἄλλο ἄτοπο ἀκόμη.

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

«Ὅτε τῇ ἐπιφανείᾳ σου ἐφώτισας τὰ σύμπαντα, τότε ἡ ἄλμυρὰ τῆς ἀπιστίας θάλασσα ἔφυγε, καὶ Ἰορδάνης κάτω ῥέων ἐστράφη, πρὸς οὐρανὸν ἀνυψῶν ἡμᾶς. Ἄλλὰ τῷ ὕψει τῶν θείων ἐντολῶν σου, συντήρησον Χριστὲ ὁ Θεὸς, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, καὶ σῶσον ἡμᾶς»

(Ἀπὸ τὴν Ἑμνολογίαν τῶν ἁγίων Θεοφανείων).

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»
ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ

Τὰ καλὰ στὴ ζωὴ μας εἶναι ἀνάμικτα μὲ τὰ κακά.

Παραζαλισμένος, περισσότερο κι' ἀπὸ τὸ σκοτάδι τῆς νύκτας, ἀπὸ τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν Ραχήλ ὁ Ἰακώβ, ξεγελάσθηκε κι' ἐναγκαλίσθηκε τῇ Λεία, ποῦ καὶ ἄσχημη ἦτανε κι' ἀσυμπάθιστη ὅλως διόλου ἀπὸ αὐτόν.

Ἐδιάβηκε ὅμως ἡ νύχτα ἐκείνη κι' ἐξημέρωσε· καὶ τότε στὸ φῶς τῆς ἡμέρας εἶδεν ὁ ἀπλοϊκὸς κι' εὐκολοαπάτητος Ἰακώβ, πῶς τὸν ἐγέλασαν. «Ἦλθε λοιπὸν τὸ πρωτὶ κι' ἐφανερώθηκε πῶς ἦτανε ἡ Λεία» (Γεν. κθ' 25).

᾽Ω! τί κακοπληρωμένες ὑπηρεσίες! ᾽Ω! τί μάταιοι κόποι! ᾽Ω! τί θεότυφλη ἀπόλαυση! ᾽Ω! τί παραλογιασμένη χαρά! ᾽Ω! τί γάμος ἀνευχάριστος! ᾽Ω! τί σκοτάδι ἀπατηλό. ᾽Ω! τί νύχτα ἐπίβουλη.

Ἦλθε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ βλέπω τί ἔπαθα. Βλέπω μὲ τί ἐπληρώθηκαν οἱ κόποι μου καὶ πόσο ἀνεμοσκόρπιστη ἐπῆγε ἡ προθυμία μου. Βλέπω πῶς τὸ πρόσωπο, ποῦ ἐστάθηκε τ' ὄνειρο τῆς ζωῆς μου καὶ ποῦ ὅλη τὴ νύχτα τ' ἀγκάλιαζα, τώρα τὸ βλέπω καὶ τ' ἀποτροπιάζομαι· καὶ γεμίζει τὴν καρδιά μου ἀπὸ ἀηδία· καὶ νοιώθω στὴν ψυχὴ μου σκέπαση καὶ βάρος καὶ θλίψι καὶ πόνο καὶ ἐνόχληση. Ἦτανε ἡ Λεία...

Κι' ὅμως ἡ Ραχήλ ἦτανε μὲν ὠραία, ἦτανε ὅμως στεῖρα. Καὶ ἡ Λεία ἦτανε μὲν ἄσχημη, ἀλλὰ ἦτανε καρπερὴ καὶ τεκνογόνα. Ἔτσι γίνεται. Τὰ χαρίσματα εἶναι μοιρασμένα. Παρόμοια καὶ τὰ ἐλαττώματα. Καὶ στὸν κόσμον μας αὐτὸν περπατοῦν χεροπιαστὰ κι' ἀδελφωμένα τὰ καλὰ καὶ τὰ κακά μαζί. Οἱ εὐτυχίες μὲ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακά μαζί. Οἱ εὐτυχίες γειτονεύουνε μὲ τίς συμφορές. Τὰ γέλοια μὲ τὰ κλάμματα. Οἱ

ἐπιτυχίες μὲ τις ἀποτυχίες. Καὶ ἡ εὐτυχία μὲ τὴν κακοτυχία. Κανένας δὲν εἶναι κατὰ πάντα μακάριος καὶ τρισευτυχισμένος. Οὔτε καὶ πάλι δυστυχισμένος καὶ πανάθλιος. Χαίρεται τὸ ἓνα, μὰ στερεῖται τὸ ἄλλο ὁ ἄνθρωπος. Αὐτὸ εἶναι τὸ ροιζικὸ του· νὰ χαίρεται καὶ νὰ λυπᾶται μαζί.

**Ἡ ψυχὴ μας δὲν πρέπει νὰ παραλογίζεται
καὶ νᾶμαστε ἀγνώμονες.**

«Δὸς μου παιδιά· ἀλλοιώτικα θὰ πεθάνω ἀπὸ τὸν καῦμό μου» (Γεν. κθ', 31).

Ἐπειδὴ λοιπὸν σοῦλειψεν ἓνα καλὸ, γι' αὐτὸ λοιπὸν ἀδημονεῖς τόσο, καλὴ μου Ραχήλ, καὶ δὲν βρίσκεις πουθενὰ παρηγοριὰ καὶ λογαριάζεις γιὰ τίποτε τὰ τόσα ἄλλα καλὰ ποὺ σοῦδωκεν ὁ Θεός; Νὰ τὸ ξέρης ὅμως, πὼς δείχνεις ἀγνωμοσύνη στὸν πάροχο κάθε εὐτυχίας καὶ κάθε ἀγαθοῦ, ἀφοῦ, ἐπειδὴ ἐστερήθηκες τὸ ἓνα, καταφρονᾷς ὅλα τ' ἄλλα. Ἐνῶ τὸ σωστὸ θᾶτανε νὰ τὸν εὐχαριστῆς καὶ νὰ τὸν εὐγνωμονῆς, γιὰτὶ κατὰ χίλιους δυὸ τρόπους σ' εὐεργέτησε καὶ σὲ γέμισε ἀπὸ χαρὲς καὶ ἀπὸ χάρες. Κι' ὅμως ἐσὺ κάνεις ὅλως διόλου τὸ ἀντίθετο· κι' ἀγανακτεῖς κι' ἀπελπίζεσαι καὶ προτιμᾷς τὸ θάνατον ἀπὸ τὴ ζωὴ, παράλογα κι' ἀνόητα.

Δὲν ἔχεις ἀλήθεια παιδιά; Εἶσαι ὅμως ὁμορφη. Δὲν ἐτεκνογόνησες βέβαια; Μὰ ἔχεις ἄνδρα σου ἓνα τέτοιο τρισευχαριστωμένον ἄνθρωπο τὸν Ἰακώβ! Δὲν ἀπόκτησες φύτρα δικιά σου; Μὰ ἔχεις τὴν ἀγάπη καὶ τὴν λατρεία τοῦ ἄνδρα σου καὶ τοῦχεις πάρει ὀλάκαιρη τὴν καρδιά του!

Ἄν φθάνη ἡ στέρηση ἑνὸς ἀγαθοῦ νὰ ἐκμηδενίσῃ ὅλως διόλου ὅλα τ' ἄλλα ποὺ μὲ τόση περίσσεια μᾶς τᾶδωκεν ὁ Θεός, τότε βέβαια σὲ τίποτε δὲν διαφέρει

στὸν κόσμον μας αὐτὸν ἕνας εὐτυχισμένος, ἀπὸ κάποιον ἄλλο, πού εἶναι πραγματικά δυστυχισμένος καὶ πανάθλιος. Τότε λοιπὸν ὅλοι εἶναι δυστυχισμένοι. Γιατὶ ἀπὸ ὅλους κάτι ἀγαθὸ θὰ λείπη· καὶ μάλιστα ὄχι ἕνα, ἀλλὰ πολὺ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ πού λαχταροῦν. Κανένας ἄνθρωπος στὸν κόσμον ὅλο δὲν ὑπάρχει, πού νὰ μὴν ἐφαρμόζεται καὶ γι' αὐτὸν τὸ ρητὸ «θὰ σοῦ λείπη κι' ἐσένα κάτι».

Ἄλλὰ καὶ γιὰ ἕναν ἄλλον ἀκόμη λόγο εἶναι, καλῆ μου Ραχήλ, ἐντελῶς παράλογη καὶ ἀτοπη, ἡ μεγάλη αὐτῆ ταραχὴ καὶ ἀδημονία τῆς ψυχῆς σου, καὶ γι' αὐτὸ δὲν ξέρεις τί ζητᾶς. Εἶναι ἄραγες ἀξιοζήλευτο πράγματι καὶ ἐπιθυμητὸ αὐτὸ πού θέλεις, ἢ μήπως εἶναι ἀποτρόπαιο καὶ πρέπει νὰ τ' ἀποφύγης; Ἐσὺ θέλεις καὶ λαχταρᾶς νὰ κάμης παιδιά· «Δός μου παιδιά...». Νὰ ξέρης λοιπὸν, ὅτι σὲ κάποια σου γέννα, καὶ συγκεκριμένα στὴ γέννα τοῦ Βενιαμίν σου, ὁ τοκετός σου θάναί δύσκολος καὶ θὰ πεθάνῃς (Γεν. λε', 18).

Τώρα φωνάζεις καὶ λές, πὼς ἂν δὲν γεννήσης παιδιά, θ' ἀποθάνῃς. «Θ' ἀποθάνω»: Μάθε ὅμως, ὅτι θὰ συμβῆ τὸ ἀντίθετο. Κι' ὅτι ὕστερα ἀπὸ μίαν ὥραν ἀπὸ τὴ γέννα σου, θὰ πεθάνῃς. Καὶ πὼς τὴν ὥρα πού θὰ βγαίνη ἡ ψυχὴ σου, θὰ δώσης στὸ παιδί πού θὰ γεννηθῆ, γιὰ ὄνομα, «τὸ παιδί τοῦ πόνου μου». Εἶναι ἀλήθεια μεγάλη, πολὺ μεγάλη, αὐτὸ πού ἔχει εἰπωθῆ γιὰ μερικὰ ἀπὸ τὰ αἰτήματά μας· «δὲν ξέρετε τί ζητᾶτε» (Ματθ. κ', 22).

Καὶ κοντὰ στοὺς ἄλλους τοὺς παραλογισμοὺς, πρέπει νὰ λογαριασθῆ κι' αὐτὸς γιὰ τὴ Ραχήλ. Εἶναι μεγάλη μας ἀκρισία, τὸ νὰ ζητᾶμε κάτι ἀπὸ κάποιον, πού δὲν εἶναι στὸ χέρι του νὰ μᾶς τὸ δώσῃ! Ὁ Ἰακώβ, πού ἦτανε τόσο πρᾶος καὶ τόσο καλωσυνάτος καὶ ὑπομονετικός, παρ' ὅλη τὴν ἀγάπη πού ἔτρεφε γιὰ τὴν Ραχήλ, δὲν ἐκρατήθηκε, παρὰ ἐθύμωσεν, ὅταν ἐντελῶς

ἀδιάκριτα καὶ παράλογα τοῦλεγε, «δὸς μου παιδιὰ». Σὰν νὰ ἐξαρτώτανε τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀπὸ τὴ δύναμή του μονάχα κι' ἀπὸ τὴν προαίρεσή του! «Ἐθύμωσε λοιπὸν ὁ Ἰακώβ με τὴν Ραχήλ, καὶ τῆς εἶπε: —Μήπως ἐγὼ εἶμαι Θεός; αὐτὸς σ' ἔκαμε στείρα» (Γεν. λ', 2).

Ἐδῶ δὲ εἶναι ἀξιοσημείωτο κι' αὐτό: πῶς συχνὰ μᾶς συμβαίνει, σὲ κάποια μας ἀτυχία, νὰ τὰ βάζωμε ἄδικα καὶ παράδικα με κάποιον ἄλλο, καὶ νὰ τοῦ λέμε πῶς τάχα αὐτὸς εἶναι ὁ φταίστης γιὰ τὸ ἀτύχημά μας. Καὶ ἡ Ραχήλ τᾶβαζε με τὸν Ἰακώβ γιὰ τὴν ἀτεκνία της: «δὸς μου παιδιὰ» τοῦλεγε. Κι' ὁ Ἰακώβ πάλι, τῆς εἶπε θυμωμένα πῶς αὐτὴ φταίει. «Ὁ Θεὸς σ' ἔκαμε στείρα». Κι' αὐτὸ μὲν δὲν εἶναι διόλου παράδοξο. Γιατί κάθε ἄνθρωπος συνηθίζει νὰ ρίχνῃ τὸ βᾶρος ἀπὸ πάνω του καὶ νὰ τὸ φορτώνῃ σὲ κάποιον ἄλλο, ὅταν ὑπάρχῃ ἀσάφεια καὶ ἄγνοια γιὰ τὴν πηγὴ τοῦ κακοῦ. Ἄλλ' ἐδῶ ἡ Ραχήλ εἶχεν ὀλοφάνερη τὴν ἀπόδειξη τοῦ πράγματος μπροστά της: γιὰτὶ ἡ ἀδελφὴ της ἡ Λεία εἶχε γεννήσει ὡς τότε τέσσερα παιδιὰ. Ἦτανε λοιπὸν φῶς φανερό, πῶς δὲν ἦτανε ὁ Ἰακώβ ἡ αἰτία τῆς ἀτεκνίας της. Κι' ὅμως στὸν Ἰακώβ ἔρριψε τὸ λάθος τῆς στείρωσής της: καὶ τοῦ κλαιγότανε παραλόγως πῶς αὐτὸς εἶναι ἡ ἀφορμὴ τῆς ἀκαρπίας της. — «Δὸς μου παιδιὰ». Κι' ἀπὸ τὸ κακό της κι' ἀπὸ τὴν ταραχὴ της πρόσθεσε καὶ μιὰν ἄλλην ἀπειλή, ποὺ ἦτανε χειρότερη πολὺ. Μᾶλλον ὅμως δὲν τᾶπεν αὐτὸ γιὰ φοβέρα: ἀλλὰ γιὰτὶ ἤθελε νὰ παραστήσῃ ζωηρότερα τὸν μεγάλο της καῦμό — «Ἀλλοιώτικα θὰ πεθάνω». Γιατί δὲν θέλω νὰ τὸ πιστέψω ποτέ, πῶς ἡ Ραχήλ εἶχεν ἀποκάμει: κι' ἀπὸ τὸν ἀπελπισμὸ της εἶχεν ἀποφασίσει νὰ πεθάνῃ καὶ ν' αὐτοχειριασθῇ.

Καὶ τώρα ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴ τοῦ καθενὸς σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο κι' ἐπωφελέστατο δίδαγμα ποὺ προκύπτει. Αὐτὸ δηλαδὴ ποὺ

ἡ Ραχήλ ἔλεγε στὸν Ἰακώβ, ἀπὸ τὴν ἀδημονία της γιὰ τὴ στείρωσή της — «Δός μου παιδιά, ἀλλοιώτικα θὰ πεθάνω»· τὸ ἴδιο ἀπαράλλακτα πρᾶγμα μπορεῖ νὰ τὸ εἰπῆ, πολὺ εὐλογα καὶ πολὺ σωστά, καὶ ἡ Ὁρθόδοξη πίστη μας πρὸς τὸν κάθε Χριστιανό· πού ἰσχυρίζεται μὲν κι' αὐτός, πὼς τὴν ἐπαντρεύθηκε καὶ πὼς τὴν ἀγαπᾷ καὶ πὼς τὴν προσέχει· ἀθετεῖ ὅμως ὅλες της τίς ἐντολές, καὶ παραθεωρεῖ τὰ δικαιώματά της· καὶ πολιτεύεται ἀπέναντί της μὲ τέτοιο τρόπο, πού τὴν κάνει ἄγονη ὅπως διόλου καὶ στεῖρα.

Τέκνα τῆς πίστες μας εἶναι τ' ἀγαθὰ μας ἔργα καὶ οἱ διάφορες ἄλλες ἀρετὲς εἶναι κι' αὐτὲς γεννήματα τῆς εὐσεβείας. Καὶ ἡ πίστη, χωρὶς τὰ ἔργα, δὲν μπορεῖ νὰ ζήσῃ. Ἡ πίστη πού παραμένει ἀνενέργητη καὶ νωθρὴ καὶ ἄκαρπη, εἶναι μιὰ πίστη χωρὶς ψυχὴ, πίστη νεκρὴ.

Καὶ ἡ ἄτεκνη αὐτὴ Ραχήλ, δὲν τὴν ἀγαπᾷ καὶ δὲν τὴν ὑποφέρει τὴ ζωὴ· καὶ λέει κι' αὐτὴ «Θὰ πεθάνω». Καὶ στείρωσή της εἶναι ἡ νέκρα της. Καὶ ἡ ἀκαρπία της εἶναι ὁ θάνατος.

Συναλλαγές πού εἶναι ἀξιοκατάκριτες.

Ὁ Ἡσαῦ — ὅπως εἶδαμε — ἐπούλησε τὰ πρωτόκια του στὸν Ἰακώβ, γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ νὰ φάῃ λίγη φακὴ. (Γεν. κε', 30-34). Καὶ ἡ Ραχήλ τώρα ἐπούλησε στὴ Λεία τὸ δικαίωμα νὰ κοιμηθῆ μιὰ νύκτα μὲ τὸν ἄνδρα της τὸν Ἰακώβ, γιὰ νὰ τῆς δώσῃ λίγες ρίζες μανδραγόρα. (Γεν. λ', 16).

Αὐτὲς οἱ συναλλαγές μεταξὺ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφοῦ καὶ τῶν δύο ἀδελφάδων ἦτανε, χωρὶς ἄλλο, δόλιες καὶ ἀνέντιμες, καὶ κάθε ἄλλο παρά σωστὲς κι' ἐπαινετές. Καὶ οἱ δυὸ αὐτὲς ἀγοραπωλησίαις ἦτανε παράνομες· γιὰτι κάθε ἄλλο παρά τίμιο ἦτανε καὶ τὸ δόσιμο καὶ τὸ πάρσιμο κι' ἀπὸ τοὺς δυό.

Ποιὸς ὅμως ἀπὸ τοὺς δυὸ αὐτοὺς ἀγοραστῆς ἐστάθηκε παραλογώτερος καὶ ἀνοητότερος; Ἐγὼ πιστεύω, πῶς περισσότερην ἀμυαλωσύνην ἔδειξεν ὁ Ἡσαῦ, παρά ἡ Ραχήλ, ἂν καλομελετήσωμεν τὸ τί ἀγόραζεν ὁ καθένας τους καὶ τὸ τί ἔδιναν. Ἡ λίγη φακὴ ποὺ ἀγόρασεν ὁ Ἡσαῦ, εἶναι ἓνα φαγητὸ φθηνὸ καὶ εὐκολόβρετο· καὶ θὰ μπορούσε, κι' ἂν ἀκόμη τὸν ἐθέριζεν ἡ πείνα, νὰ τὴν γιατρέψῃ εὐκολα μὲ λίγην ὑπομονή. Τὰ Δουδαίμ ὅμως, ὅπως λέγονται Ἑβραϊκά, ποὺ ἀγόρασεν ἡ Ραχήλ, ἦτανε ἡ ρίζες μανδραγόρα, ὅπως ἐξηγοῦνε οἱ Ἑβδομήκοντα· ἡ καρποὶ γλυκόχυμοι καὶ ὀρεκτικοί· ἡ λουλούδια μυριστικά καὶ ὁμορφα· ἡ μῆλα, ποὺ ἔφερναν ὕπνο καὶ ἀποκάρωμα· ἡ κάποιες ρίζες ὠφέλιμες καὶ σὲ κοινὴ χρῆση· ἢ, ὅπως τὸ νομίζουν ἄλλοι, κάτι τὸ πολὺ σπάνιο καὶ δυσκολοῦρετο. Ἐπειτα εἶναι καὶ τὸ ἄλλο· ἡ ἀγορὰ δηλαδή ποὺ ἔκανεν ὁ καθένας τους. Τί ἀγόρασεν ὁ Ἡσαῦ; Ποιὰ ἀναλογία μπορεῖ νάχη ἓνα πιάτο φακῆς, μὲ τὴν ὑπεροχὴ καὶ τὸ ἀξίωμα ποὺ ἔχει τὸ πρωτότοκο παιδί μέσα σ' ἓνα σπίτι εὐτυχισμένο καὶ πλούσιο καὶ μὲ πολλὰ ἀδελφία; Πῶς μπορεῖς νὰ συγκρίνης ἓνα τιποτένιο ὄσπριο μὲ τὴν πατρικὴν εὐλογία, ποὺ συνοδεύεται μάλιστα μὲ μιὰ κληρονομία μεγάλη καὶ πλουσιώτατη;

Ἡ συναλλαγὴ ὅμως τῆς Ραχήλ φαίνεται πιὸ σύμμετρη καὶ περισσότερο λογικὴ· γιατί ἀντάλλαξε ἡδονὴ μὲ ἡδονή· καὶ παραχωροῦσε τὴν εὐχαρίστηση τοῦ κρεβατιοῦ της, μὲ τὴν ἀπόλαυση ἀπὸ τοὺς καρπούς, ἢ ἀπὸ τὰ λουλούδια, ἢ ἀπὸ τίς ρίζες ποὺ θάπαιρνε, γιὰ ἀντάλλαγμα αὐτῆ.

Καὶ κοντὰ σ' αὐτά, πρέπει νὰ σημειώσωμε κι' αὐτὴν ἀκόμη τὴ διαφορά. Ἡ Ραχήλ δηλαδή, μὲ τὰ Δουδαίμ, παραχωροῦσε στὴν ἀδελφὴ της τὴ Λεία, κάτι ποὺ ἀμέσως σὲ λίγο θὰ μπορούσε κι' αὐτὴ νὰ τὸ χαρῆ.

Ὁ Ἡσαῦ ὅμως, γιὰ τὴ λίγη φακὴ, παραχώρησε στὸν ἀδελφὸ του τὸν Ἰακώβ, ἓνα πρᾶγμα ποῦ θὰ τὸ ὑστεροῦτανε γιὰ πάντα.

Ἡ Ραχὴλ ἀποστερήθηκε τὸ νὰ συγκοιμηθῇ μὲ τὸν ἄνδρα της μιὰ νύκτα. Ὁ Ἡσαῦ ὅμως ἐστερήθηκε τὰ πρωτοτόκιά του, μιὰ γιὰ πάντα. Βλέπεις λοιπὸν πόσον παράλογη ἦτανε ἡ ἀγορά του; ὦ! ἀγοραπωλησίες παράλογες καὶ ἐμποροπραξίες ἀνόητες! ὦ, συναλλαγές ἀνόητες καὶ χωρὶς κανένα ἀπολύτως κέρδος, ἀλλὰ ἐπιζήμιες καὶ καταστροφικές! Πόσοι στοὺς καιροὺς μας αὐτοὺς δὲν κάνουν τίς ἴδιες ἀνοησίες! Πόσοι καὶ πόσοι, ἢ ὅπως ἡ Ραχὴλ ποῦ ὠρέχθηκε τὰ Δουδαίμ, δὲν πολοῦνε κι' αὐτοὶ τὴν συναναστροφή τους, μὲ τὸν Οὐράνιο Νυμφίον, ἔστω καὶ προσωρινά! Καὶ πόσοι καὶ πόσοι, ὅπως ὁ Ἡσαῦ, γιὰ λίγη φακὴ ἢ καὶ γιὰ κάτι ἄλλο εὐτελέστερο ἀκόμη, δὲν πωλοῦνε τὰ πρωτοτόκια τῆς αἰώνιας καὶ παμμακάριστης ἄλλης ζωῆς! ὦ πόσοι καὶ πόσοι δὲν εἶναι καὶ ἀπὸ τὴ Ραχὴλ ἀσύγκριτα ἐπιπολαιότεροι κι' ἀπὸ τὸν Ἡσαῦ ἀνοητότεροι!

Μτφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

ΤΟ «ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ».

εἶναι τὸ περιοδικὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Οἰκογενείας. Ὁλονὲν κερδίζει ἔδαφος χάρις εἰς τὴν πρακτικὴν καὶ μεγάλην ποικιλίαν τῆς ὕλης του καθὼς καὶ εἰς τὴν ὠραίαν καὶ καλλιτεχνικὴν του ἐμφάνισιν. Ἡ ἔτησία πληρωμὴ παραμένει δραχ. 30. Συστήσατε τὸ «Χαρούμενο Σπίτι» σὲ κάθε σπίτι.

Ἐγγραφαί: Γραφεῖα Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1 (Μονὴ Πετράκη) Ἀθῆναι ἢ στὸ Βιβλιοπωλεῖον μας Σταδίου-Δραγατσάνου 2 (Πλατεῖα Κλαυθμῶνος).

Θρησκευτικὲς παραδόσεις

ΤΟ ΒΡΑΔΥ ΤΗΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ Η ΤΕΛΕΤΗ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΥΧΕΣ

Ὁ Πατριάρχης καὶ τὸ γεῦμα τῆς «καλῆς βραδυᾶς»

Παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς. Ὅσοι ἔζησαν καὶ ἐγνώρισαν τὴν ζωὴν τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς τοῦ Φαναρίου θὰ ὀλοκληρώνουν εἰς τὴν σκέψιν τους τὴν ἀνάμνησιν τῆς παραμονῆς αὐτῆς. Ἀπὸ τῆ στιγμῆ ποῦ ἐσήμαινε χαρμόσυνα ἢ καμπάνα τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ ἔπαιρνε καὶ ἡ πατριαρχικὴ αὐλὴ τὴν ἑορταστικὴν τῆς ὄψι. Μεγαλοπρεπὴς καὶ ἐπιβλητικὸς ὁ ἑσπερινὸς αὐτὸς στὸν πάνσεπτον ναὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου μὲ τὴν χοροστασίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ μετὰ τὸ τέλος αὐτῆς ἐπακολουθοῦσε ἡ τελετὴ τῶν εὐχῶν. Κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς ὀφφικιάλοι καὶ ἄλλοι βαθμοῦχοι καὶ φίλοι τοῦ πατριαρχικοῦ περιβάλλοντος συνεκέντρωνον τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Παναγίας. Ὑποβλητικὴ ἡ αἴθουσα αὐτὴ μὲ τὰ μεγάλα παράθυρα πρὸς τὸν Κεράτιον κόλπον, μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας στὸ βάθος καὶ μὲ τὸ ἀκοίμητο ἀσημένιον καντήλι κάτω ἀπὸ τὴν εἰκόνα αὐτή. Γύρω ἀπὸ τὴν αἴθουσαν αὐτὴ ποῦ δὲν ὑπάρχει σήμερον ὕστερον ἀπὸ τὴν πυρκαϊὰ ποῦ κατέστρεψε ὀλόκληρον μιὰ πτέρυγαν τοῦ πατριαρχικοῦ κτιρίου βρισκόντανε τὰ γραφεῖα τῆς ἀρχιγραμματείας καὶ ὑπογραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Στὴν αἴθουσαν αὐτὴ τῆς Παναγίας προσήρχετο ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Τὸν προσφωνοῦσε ὁ πρῶτος τῆ τάξεως κληρικὸς, ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος, εὐχόμενος ἀπὸ μέρους ὀλοκλήρου τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς μακροήμερουσιν τοῦ Πατριάρχου καὶ εὐτυχισμένον τὸν καινούργιον χρόνον. Ἀπαντοῦσε μὲ εὐχαριστίαν καὶ εὐχὰς ὁ Πατριάρχης καὶ ἄρχιζε ἡ παρέλασις καὶ τὸ χειροφίλημα. Σὲ ὠρισμένα πρόσωπα καὶ σὲ μερικοὺς ἐπισκέπταν ὁ Πατριάρχης ἔδιδε τὸ πρωτοχρονιάτικον δῶρον. Ἐνα μαντήλι μεταξωτό, ποῦ περιεῖχε δύο καὶ τρεῖς κάποτε χρυσῆς τουρκικῆς λίρες. Μετὰ τὴν τελετὴν αὐτὴν τῶν συγχαρητηρίων καὶ τῶν εὐχῶν ὁ Πατριάρχης ἀπεσύρετο πρὸς ἀνάπαυσιν στὸ ἰδιαιτέρον του διαμέρισμα, διὰ νὰ κάμῃ κατόπι τὴν ἐμφάνισίν του εἰς τὸ τραπέζιν τῆς καλῆς βραδυᾶς τῶν κληρικῶν τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς. Μοναστήριον τὸ Πατριαρχεῖον καὶ τὰ γεύματα τῶν κληρικῶν ἦσαν κοινὰ πάντοτε. Κατὰ κανόνα ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐγευματιζέ μὲ συνδαιτυμόνας τακτικοὺς τὸν Πρωτοσύγκελλον καὶ τὸν ἀρχιγραμματέαν τῆς

‘Ι. Συνόδου καὶ οὐχὶ σπανίως μὲ μερικοὺς προσκεκλημένους συνδαιτυμόνας ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους λαϊκοὺς ὀφθικιάλους καὶ ἄλλους διαπρεπεῖς ἐπισκέπτας. Μετὰ τὸ γεῦμα τῆς πατριαρχικῆς τραπέζης προσεφέρετο ὁ καφές. Χαρακτηριστικὴ παράδοσις τοῦ καφέ πού συνεχίζεται καὶ σήμερα ἦταν τὸ ἰδιαίτερο μεγαλύτερο κύπελλο στὸ ὁποῖον ἐσερβίρετο ὁ καφές τοῦ Πατριάρχου. Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ κοινοῦ γεύματος τῶν ἄλλων κληρικῶν τῆς αὐλῆς εἶχε πάντοτε ἕνα χαρακτῆρα οἰκογενειακόν. Ἀρχιμανδρίται καὶ ἐφημέριοι καὶ διάκονοι μὲ ἰδιαίτερα ὀφθικία πολλοὶ ἀπ’ αὐτοὺς παρεκάθηντο γύρω ἀπὸ τὸ ἴδιο τραπέζι καὶ ἐπάνω στὴν ἀχνίζουσα φασολάδα ἢ τὸ καλομαγειρευμένο σπιθάδο ἐξετοξεύοντο πειράγματα, διεσταυρώνοντο εἰρωνικοὶ ὑπαίνυμοι καὶ ἀντηχοῦσε τὸ γέλιο. Γιὰ πολλὰ χρόνια ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ’ ὁ στόχος τῶν πειραγμάτων τῶν συνεστιαζομένων κληρικῶν ἦταν ὁ γέρο ἐκκλησιάρχης Καλλίνικος. Εἶχε τὸν βαθμὸ τοῦ μεγάλου-Μέγας Ἐκκλησιάρχης— ἀλλὰ ἦταν ἀπλῶς διάκος εἰς τὴν κλίμακα τῆς ἱεραρχίας. Χρόνια καὶ χρόνια ὄνειροπολοῦσε, νὰ φορέσῃ τὴν ἀρχιερατικὴν μίτρα χωρὶς ἐν τούτοις νὰ πραγματοποιηθῆ ποτὲ τὸ ὄνειρό του αὐτό. Τὸ ὄνειρο τοῦ ἐκκλησιάρχου ἀποτελοῦσε τὸν στόχο τῶν πειραγμάτων τῶν ἄλλων κληρικῶν τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς κατὰ τὰ κοινοβιακὰ αὐτὰ γεύματά των.

*

Τὸ βράδυ τῆς παραμονῆς τῆς πρωτοχρονιᾶς ὀλόφωτη ἀπὸ φῶτα κεριῶν ἰδίως ἢ αἶθουσα τῶν γευμάτων τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς περίμενε τὴν ἀφιξὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ— τὴν καλὴν βραδυά— κατηργοῦντο τὰ ὑψηλὰ ἀξιώματα καὶ ὅλοι ἴσοι ἐκάθηντο γύρω ἀπὸ τὸ ἑορταστικὸν τραπέζι. Πλούσια τὰ ὀπωρικά καὶ ἀνάμεσα τοὺς ἢ μεγάλην εἰς βασιλόπιττα μὲ τὸ χρυσὸ νόμισμα. Γιὰ τοὺς κατωτέρους κληρικοὺς ἂν τὸ νόμισμα αὐτὸ ἐπεφτε στὸ κομμάτι τῆς πίτας τοὺς ἦταν εὐχάριστο μῆνυμα γιὰ προσεχῆ προαγωγή. Ὁ Πατριάρχης φορῶντας ἐπανωκαλύμμαυχο καὶ ἐγκόλπιο ἔμπαινε σὲ ὠρισμένη ὥρα στὸ τραπέζι. Εὐλογοῦσε τὸ γεῦμα καὶ μετὰ τὴν εὐλογία ἤρχιζε νὰ δημιουργῆται ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς ἑορταστικῆς χαρᾶς. Ὁ μάγειρας τῆς πατριαρχικῆς αὐλικῆς κουζίνας ἄκουε πρῶτος αὐτὸς τὸν πατριαρχικὸν ἔπαινο.

— Πέριφημο τὸ πιλάφι.

— Εἶναι μέγας τεχνίτης Παναγιώτατε... Καὶ πράγματι τὸ πιλάφι ἦταν ἡ ἀποκλειστικὴ εἰδικότης τοῦ μαγείρου τῆς αὐλῆς.

Πατριάρχης, πρωτοσύγκελλος, ἀρχιγραμματεὺς, ἀρχιμανδρίτες, πρεσβύτεροι, διάκονοι ὅλοι ἐγεύοντο μὲ ἀπληστία τὸ πιλάφι τῆς καλῆς βραδυᾶς. Ὁ γέρο ἐκκλησιάρχης ἐγεύετο καὶ αὐτὸς συντηρικώτερα τὸ πιλάφι καὶ διαρκῶς ἐνῶ παρετίθεντο τὰ ἄλλα πρωτο-

χρονιάτικα ἐδέσματα ἢ σκέψις αὐτοῦ ἐταξίδευε κάπου ἀλλοῦ: σὲ κάποια ἐπαρχία ἀσφαλῶς πού θά ὄνειρευόταν γιὰ ἔδρα του ἀρχιερατικῆ.

Ὁ Πατριάρχης τόσο ὁ Ἰωακείμ ὁ Γ΄ ὅσο καὶ ὁ διάδοχός του Γερμανὸς ὁ Ε΄ πού προφανῶς ἐμάντευαν τὶς σκέψεις τοῦ ἐκκλησιάρχου τὸν ἠῤῥοντο ὁ καινούργιος χρόνος νὰ τὸν βρῆ στὸ θρόνο τῆς ἐπαρχίας πού ἐπιθυμοῦσε.

Τὸ κόψιμο τῆς μεγάλης πίττας ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη δημιουργοῦσε μιὰ καινούργια ἀτμόσφαιρα εὐθυμίας καὶ ἀγωνίας. Σὲ ποιὸν ἄρα γε θά ἔδειχνε τὴν εὐτοίαν τῆς ἢ τύχης; Ποίος θάβρισκε τὸ χρυσὸ νόμισμα; Τὸν τυχερὸ τὸν ὑπεδέχετο βροχὴ ἀπὸ ἐκδηλώσεις καὶ εὐχές. Καὶ ἡ πανδαισία τῆς καλῆς αὐτῆς βραδυᾶς — τῆς παραμονῆς τῆς πρωτοχρονιάς — συνεχίζετο ὡς πέρα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα. Ἀπὸ μακρὰ, ἀπὸ τοὺς δρόμους τοῦ χριστιανικοῦ Φαναριοῦ, ἔφθαναν οἱ ἦχοι τῶν τραγουδιῶν τῶν μικρῶν παιδιῶν πού ψέλνανε τὰ κάλαντα. Στὴν πατριαρχικὴ τράπεζα τῆς βραδυᾶς αὐτῆς μὲ τὸν Πατριάρχη δὲν ἐψάλλοντο βεβαίως τὰ κάλαντα ἀλλὰ καλλιφῶνοι ἱερεῖς καὶ διάκονοι ἔψελναν τροπάρια τῆς γιορτῆς. Ἡ ἀποχώρησις τοῦ Πατριάρχου ἔδιδε τὸ σύνθημα τῆς διαλύσεως τῆς ἑορταστικῆς αὐτῆς βραδυᾶς πού ἐδημιουργοῦσε μιὰ οἰκογενειακὴ ἀτμόσφαιρα καὶ στοὺς κληρικοὺς αὐτοὺς. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἔφερναν στὴ σκέψιν τους τὰ σπίτια τους καὶ τὶς οἰκογένειάς τους, σκορπισμένες σὲ διάφορες πόλεις. Ἀπὸ τοὺς τελευταίους τῆς συντροφιάς ἔφευγε πάντοτε σκυφτὸς καὶ σκεπτικὸς ὁ γέρο ἐκκλησιάρχης. Ἐπέρασαν χρόνια ἕκτοτες. Ἡ ἀνάμνησις ὡς τόσο τῆς βραδυᾶς αὐτῆς συνεχίζεται καὶ ὀλοκληρώνεται πάντοτε τὴν παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς σὲ ὄσους ἐγνώρισαν καὶ ἔζησαν στὴν πατριαρχικὴ αὐλή. Καὶ ἀσφαλῶς ὄχι, λίγοι ἀπὸ αὐτοὺς τιμοῦν σήμερα θρόνους ἀρχιερατικοὺς ἐπαρχιῶν τῶν νέων χωρῶν. Μὲ λευκὰ ἢ γκριζὰ μαλλιά μὲ νεανικὴ ὄμως καὶ θαλερὴ πάντοτε τὴν μνήμη.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΤΑ "ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ"

εἶναι τὸ περιοδικὸ ὅλων τῶν παιδιῶν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ διαβάζουν μὲ ἐνθουσιασμό, διότι μορφώνονται Ἐθνικά, Ἐκκλησιαστικά, Χριστιανικά. Ποικιλία θεμάτων, πλουσιωτάτη πολύχρωμη εἰκονογράφησις.

Σελίδες 20. Ἐτησίαν πληρωμὴ δραχ. 12.

Ἐγγραφαὶ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἀποστ. Διακονίας.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

**Ἅγια λόγια τοῦ ὁσίου Μαξίμου γιὰ τὴ μακροθυμία
ποῦ πρέπει νὰ στολιζῆ καθε Χριστιανό.**

Ὁ ἄνθρωπος, ποῦ δὲν ἔχει φρόνηση καὶ κρίση, ἀφήνει νὰ τὸν παρασύρουνε τὰ πάθη του· κι' ἄλλοτες μὲν τὸν κυριεύει ὁ θυμὸς καὶ γεμάτος ἀπὸ ταραχὴ τὰ βάζει μὲ ὄλους κι' ἀποτραβιέται, χωρὶς νὰ θέλῃ νὰ βλέπῃ κανένα. Ἄλλοτες πάλι λαχταρᾷ γιὰ τὸν κόσμον κι' ἀνάβει μέσα του ἡ ἐπιθυμία γιὰ τοὺς δικούς του καὶ φαίνεται πρόσχαρος καὶ διαχυτικός.

Ὁ συνετὸς ὅμως ἄνθρωπος καὶ στὶς δυὸ αὐτὲς περιστάσεις, φέρνεται ἀλλοιώτικα. Κι' ἂν τυχὸν τὸν κυριέψῃ θυμὸς, φροντίζει νὰ λείψουνε οἱ ἀφορμὲς τῆς ἀναταραχῆς του καὶ συμφιλιώνεται μ' αὐτοὺς ποῦ τὸν ἐλύπησαν. Ἄν δὲ τὸν πάρῃ ἡ χαρὰ, φροντίζει καὶ τότε νᾶναι συγκρατημένος καὶ στὰ λόγια του καὶ στὰ φερσίματά του καὶ νὰ μὴν παραλογιάζεται...

Ἄν σὲ πειράξῃ, ἀδελφέ μου, κάποιος λογισμὸς, στάσου γενναῖος στὰ κύματα ποῦ σὲ βροντοκτυποῦνε· κι' οὔτε ν' ἀφήσῃς τὴ λύπη νὰ σὲ σκεπᾶσῃ, μὲ τὰ θολὰ τῆς νερά· οὔτε καὶ νὰ παραδοθῆς στὴν ἀναμελιάν. Κι' ἂν τὰ πράγματα τὰ οἰκονομήσῃς μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, θὰ τὴν προσπεράσῃς τὴ δοκιμασία καὶ θὰ σὲ βοηθήσῃ, χωρὶς ἄλλο, ὁ Θεός.

Ἄν ὅμως δὲν σταθῆς παλληκᾶρι καὶ δὲν πολεμήσῃς μὲ γενναιότητα, θὰ φανερωθῆς πὼς εἶσαι ἓνας ἀδέξιος κι' ἓνας ἄνανδρος κι' ἄβουλος ἄνθρωπος.

Δὲν ἔχει ἀγάπη μέσα στὴν καρδιά του, οὔτε καὶ πιστεύει κατὰ βάθος στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνος ποῦ δὲν δείχνει μακροθυμία στοὺς ἀδελφούς του, ὅταν δοκιμάζεται· παρὰ θυμῶνει κι' ἀδημονεῖ καὶ δὲν θέλει νὰ σχετίζεται μὲ κανένα. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι, ν' ἀγωνιζώμαστε, μὲ τὴν ἀγάπη μας, νὰ κερδίζουμε καὶ τοὺς κακοὺς· κι' αὐτοὺς ἀκόμη ποῦ ξεστρατίζουνε ἀπὸ τὴν ὀρθὴ πίστη. Γιατὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἐσταυρώθηκεν ὁ Σωτὴρας μας· γιὰ νὰ μποροῦμε δηλαδὴ νὰ συγκεντρώνουμε σὲ μιὰ μάνδρα τὰ σκορπιομένα πρόβατα τοῦ Κυρίου.

“Οποιος λοιπόν δὲν σηκώνει ἀπὸ στενοχώριες καὶ δὲν δείχνει ὑπομονὴ στὰ δυσάρεστα πού τοῦ λαχαίνουν, αὐτὸς βαδίζει ἔξω ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ καὶ φανερώνεται πὼς δὲν ἔχει μακροθυμία κι’ ἀληθινὴν ἀρετὴν.

Ὁ λιγόψυχος καὶ στενόκαρδος ἄνθρωπος, ἀμέσως βάζει τὸ κακὸ στὸ νοῦ του γι’ αὐτοὺς πού τὸν στενοχωροῦν καὶ δὲν δείχνει οὔτε ἀγάπη οὔτε ὑπομονή· κι’ ἔτσι ξεμακραίνει ἀπὸ τὸ νόμο καὶ ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Σοῦλαχε νὰ πικραθῆς, ἀδελφέ μου, ἀπὸ κάποιον, κι’ ἐκινήθηκες γι’ αὐτὸ σὲ μῖσος ἐναντίον του; Μὴν ἀφήνης τὸν ἑαυτὸ σου νὰ νικηθῆ ἀπὸ τὸ κακὸ αὐτὸ πάθος· ἀλλ’ ἄς νικήσῃ ἡ ἀγάπη τὸ μῖσος. Καὶ μὲ τὸν ἐξῆς τρόπο θὰ νικήσῃς καὶ θὰ τὸ ἐπιτύχῃς· ἂν προσεύ-

χεσαι δηλαδὴ, μὲ καθαρὴ κι’ ἀνυπόκριτη καρδιά, γι’ αὐτὸν στὸ Θεό· ἂν δέχεσαι τίς δικαιολόγησές του καὶ τὴν ἀπολογία του· ἢ κι’ ἂν τοῦ ἐξηγῆσαι μονάχος σου κι’ ἀπὸς σου, γιὰ ὅ,τι γίνηκε· καὶ δείχνεις πὼς τὸν λογιάζεις, λέγοντάς του, πὼς ἐσύ εἶσαι ὁ αἴτιος. Μ’ αὐτὸ τὸν τρόπο φανερώνεις μακροθυμία· καὶ νᾶσαι βέβαιος, πὼς θὰ νεφελοκόψῃ σὲ λίγο ἢ συννεφιά καὶ πὼς θὰ ξαστερῶσῃ. Μακρόθυμος εἶναι αὐτός, πού ξέρει καὶ μπορεῖ νὰ περιμένῃ, ὡσότου νὰ περάσῃ ἡ πείραξή του· καὶ πού θριμβεύει στὴν καρδιά του ἡ καλὴ πρόθεση καὶ ἡ ὑπομονή. Κι’ ἐκεῖνος πού μακροθυμεῖ φανερώνει πὼς

εἶναι μυαλωμένος καὶ φρόνιμος· καὶ πὼς ὅ,τι τοῦ λαχαίνει τὸ μετρεῖ καὶ τὸ καλοζυγιάζει, μὲ τὸν σκοπὸ τῆς ζωῆς μας αὐτῆς καὶ ὑπομένει ἔτσι τὰ δυσάρεστα. Καὶ σκοπὸς τῆς ζωῆς, ὅπως λέει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἡ αἰωνία ζωὴ «αἰωνία ζωὴ εἶναι αὐτή· τὸ νὰ ξέρωμε δηλαδὴ πὼς ἐσύ εἶσαι ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός· καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, πού ἐσύ τὸν ἔσπει- λες».

Πρόσεχε λοιπόν, ἀδελφέ μου, νὰ μὴν παρασύρεσαι καὶ νὰ μὴν λές ἄκριτα, πὼς ὁ χθεσινὸς καλὸς σου φίλος καὶ πνευματικὸς σου ἀδελφός, εἶναι τώρα ἓνας ἄθλιος κι’ ἓνας ἐλεεινός· ἀλλά, μὲ ἀγάπη καὶ μὲ μακροθυμία, νὰ θυμᾶσαι τὰ χθεσινὰ του καλὰ καὶ νὰ ξεκόβῃς ἀπὸ τὸ μῖσος, πού τυχὸν νοιώθεις μέσα σου. Αὐτὸν, πού χθὲς ἀκόμη τὸν ἐγκωμιάζεις, πὼς εἶναι καλὸς καὶ πὼς εἶναι σπουδαῖος,

δὲν εἶναι σωστό νὰ τὸν κατηγορῶς σήμερα πὼς εἶναι φαῦλος, ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη σου γι' αὐτὸν μεταστράφηκε σὲ μῖσος· γιατί μ' αὐτὸ πού κανὴν δὲν φανερώεις τίποτες ἄλλο, παρὰ πὼς ἔχει φωληάσει μέσα στὴν ψυχὴ σου τὸ μῖσος. Νὰ μὴ παύσης λοιπὸν νὰ τὸν ἐγκωμιάζης, ἔστω κι' ἂν ἀκόμη δὲν ἔχης λυτρωθῆ ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ μίσους ἐναντίον του· καὶ γρήγορα θὰ ξανάβρῃς ἔτσι τὸ δρόμο τῆς ἀγάπης.

Προσπάθησε δὲ στὶς συντυχίες πού ἔχεις μ' ἄλλους ἀδελφούς νὰ μὴ νοθεύης τὰ ἐπαινετικά σου λόγια, μὲ τὴν κρυφὴ σου δυσαρέσκεια γι' αὐτὸν· ἀλλὰ νὰ τὸν ἐπαινᾷς ξάστερα καὶ ἀνυπόκριτα, καὶ νὰ προσεύχεσαι γι' αὐτὸν· κι' ἔτσι γρήγορα θὰ λυτρωθῆς ἀπὸ τὸ μῖσός σου. Κι' ἂν τυχόν, ἀπὸ πείραξη τοῦ Σατανᾶ, ἐπιμένῃ στοῦ νὰ σὲ κακολογᾷ ὁ ἀδελφός σου, ἐσύ, μὲ κανένα τρόπο, νὰ μὴ ξεστρατίσης ἀπὸ τὴν τακτικὴ σου· καὶ νὰ μὴν τὸ δεχθῆς νὰ πειραχθῆς κι' ἐσύ ἀπὸ τὸ ἴδιο δαιμόνιο τοῦ μίσους. Καὶ θὰ τὸ πετύχῃς, ἂν ἐνῶ αὐτὸς σὲ κατηγορεῖ, ἐσύ τὸν ἐπαινᾷς· κι' ἂν τοῦ φανερώνης ἀγάπη, ὅταν αὐτὸς σ' ἐπιβουλεύεται. Αὐτὸς εἶναι ὁ βασιλικὸς δρόμος τῆς κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίας· κι' αὐτὸς πού δὲν τὸν ἀκολουθεῖ ποτέ του δὲν θὰ συναυλισθῆ μὲ τὸ Θεό!

Νὰ μὴν κεντᾷς καὶ νὰ μὴν ἐρεθίζῃς ποτέ σου τὸν ἀδεδφό σου, μὲ ὑπονοούμενα καὶ μὲ παραβολές στὴν ὁμιλία σου. Γιατί τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰ κάνῃ κι' αὐτὸς γιὰ σένα· κι' ἔτσι, κι' ἀπὸ τὰ δυὸ μέρη θὰ χαθῆ κάθε διάθεση συμφιλίωσης καὶ ἀγάπης· ἀλλὰ νὰ φροντίζῃς νὰ τὸν συναντήσης καὶ ν' ἀγωνίζεσαι, γλυκομίλιητα καὶ μὲ καλωσύνη, νὰ σοῦ φανερώσῃ τὴν ἀφορμὴ τῆς δυσαρέσκειάς του. Καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο θ' ἀπαλλαγῆτε καὶ οἱ δυὸ σας ἀπὸ τὴν ταραχὴ σας.

Νὰ μὴ λὲς μέσα σου «ἐγὼ δὲν τὸν μισῶ· οὔτε καν σκέπτομαι κακὸ μὲ τὸ νοῦ μου»· κι' ἄκουσε τί λέει ὁ Μωϋσῆς γιὰ τὸ πρᾶγμα αὐτό· «Στὸ λογισμό σου νὰ μὴν διατηρῆς μῖσος γιὰ τὸν ἀδελφό σου· ἀλλὰ νὰ ἐξαφανίζῃς κάθε ἀφορμὴ δυσαρέσκειας, πού ὑπάρχει ματαξὺ σας· καὶ νὰ μὴν παίρνης τὴν ἁμαρτίαν ἐπάνω σου».

Κι' ὅταν ἔχετε εἰρήνη, ποτέ σου νὰ μὴ μνημονεύῃς τὰ ὅσα τυχόν δυσάρεστα ξεστόμισε κάποτε γιὰ σένα, τὴν ἐποχὴ πού ἦσατε μαλλωμένοι· εἴτε σοῦ τὰ εἶπε κατὰ πρόσωπον, εἴτε καὶ τὰ εἶπε σ'

άλλον, κι' αυτός σου τὰ μετέδωκε. Γιατί αλλοιώτικα μπορεί νὰ ξανακυλίση στο μίσος ἐναντία στὸν ἀδελφό σου.

Δὲν μπορεί νάχη εἰρήνη μὲ τὸ Θεὸ μιά ψυχὴ πού κλωσσᾷ μέσα τῆς ἔχθρητα γιὰ κάποιον ἄλλο· γιατί αὐτὸς μᾶς ἔδωκε καὶ τὴν ἐντολὴ καὶ μᾶς εἶπεν· «Ἄν δὲ συγχωρέσετε τὰ παραπτώματά τους στοὺς ἀνθρώπους, κι' ὁ πατέρας μου στὸν οὐρανὸ δὲν θὰ συγχωρέσῃ κι' αὐτὸς τὰ δικά σας». Κι' ἂν τυχὸν ἐκεῖνος δὲν θέλῃ νὰ συμφιλωθῇ μαζί σου, ἐσὺ νὰ προφυλαχθῆς ἀπὸ τὸ μίσος· καὶ νὰ προσεύχῃσαι γι' αὐτόν· καὶ νὰ μὴ βγαίνῃ γι' αὐτόν, οὔτε μιά λέξη κακὴ ἀπὸ τὸ στόμα σου.

Ἡ εἰρήνη πού ἔχουνε μεταξύ τους οἱ Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἐπάνω στὶς δυὸ αὐτὲς ἀρετὲς στηρίζεται. Στὴν ἀγάπη πρὸς τὸ Θεὸ· καὶ στὴν ἀγάπη πού ἔχουνε συναναμεταξύ τους. Τὴν ἴδιαν ἀγάπην ἔχουνε καὶ ὅλοι οἱ Ἅγιοι. Γι' αὐτὸ εἶναι θεϊότατος ὁ λόγος πού μᾶς εἶπεν ὁ θεὸς μας Λυτρωτῆς πὼς «σ' αὐτὲς τὶς δυὸ ἀρετὲς στηρίζεται ὅλος ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆτες».

Μὴν ξεγελασθῆς ποτὲ σου καὶ νομίσῃς, πὼς κάθε λόγος πού ξυπνᾷ μέσα σου τὸ μίσος μπορεί νάβῃ φρόνιμος, ὅσο κι' ἂν φαίνεται ἀληθινὸς καὶ βάσιμος. Σὰν τὰ φίδια νὰ τοὺς μισῆς τοὺς λόγους αὐτούς· καὶ νὰ τοὺς ἀποστρέφῃσαι, γιατί αλλοιώτικα ποτὲ δὲν θὰ καθαρισθῇ ἡ ψυχὴ σου ἀπὸ τὴν κοπριά τῆς κακίας. Ἐρεῦνα κι' ἐξέστοζε πάντα τὴ συνείδησή σου, μήπως ἐσὺ εἶσαι ἡ αἰτία πού δὲν συμφιλώθηκε μαζί σου ὁ ἀδελφός σου. Καὶ νὰ μὴ πασχίξῃς νὰ τὴν ξεγελάσῃς. Γιατί αὐτὴ ξέρει καλὰ ὅλα τὰ μυστικά σου καὶ τ' ἀπόκρυφά σου· καὶ στὴ στερνὴ σου ὥρα θὰ τὰ φανερώσῃ ὅλα· καὶ στὸν καιρὸ τῆς προσευχῆς σου θὰ σοῦ γίνῃται πρόσκομμα.

Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη ἀμαρτία καὶ μεγαλύτερο κακό, ἀπὸ τὸ νὰ στερεῦῃ μέσα μας ἡ Ἀγάπη· γιατί ἄλλος δρόμος γιὰ νὰ σωθοῦμε δὲν ὑπάρχει ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀγάπην. Καὶ πρόσεχε καλὰ, μήπως τυχὸν ἡ ἔχθρητα πού σὲ χωρίζει ἀπὸ τὸν ἀδελφό σου δὲν βρίσκεται σ' ἐκεῖνο, ἀλλὰ μέσα σου καὶ μέσα στὴν καρδιά σου· καὶ γιὰ νὰ μὴ γίνῃς ἀνάξιος τῆς μεγάλης ἐντολῆς τῆς Ἀγάπης, τρέχα γρήγορα νὰ συμφιλωθῆς μαζί του. Κι' ἔτσι, θὰ γίνῃς καὶ σὺ «Υἱὸς τοῦ Θεοῦ». Ἄλλοιώτικα θὰ βρεθῆς ὀλόσωμος μέσα «στὴ γέννα τοῦ πυρός»! Ἄν εἶσαι ἐγωιστὴς καὶ αὐτάρεσκος, θᾶσαι καὶμισάδελφος. Καὶ γιὰ νᾶσαι φιλόθεος, δὲν πρέπει νᾶσαι φίλαυτος. Ὁ κενόδοξος ἄνθρωπος, κι' αὐτὸς πού ἔχει δεμένη τὴν ψυχὴ του μὲ τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου, αὐτὸς μονάχα θλίβεται γιὰ τὰ πρόσκαιρα καὶ μνησικακεῖ γι' αὐτά. Κι' αὐτὸς μονάχα μπορεί νὰ αἰσθανθῇ μίσος καὶ νὰ γίνῃ αἰχμάλωτος καὶ σκλάβος σὲ πονηροὺς λογισμοὺς. Σὲ μιὰν ὅμως φιλόθεη ψυχὴ ὅλα αὐτὰ εἶναι ξένα καὶ μακρυνά.

Ἐπίδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ΓΙΑ ΝΑ ΤΗ ΔΙΑΦΥΛΑΞΩΜΕ ΑΤΡΩΤΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΥΤΙΚΕΣ ΠΛΑΝΕΣ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΧΑΡΙΣ: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Ἡ λέξις «χάρις», πού τόσο χρησιμοποιοεῖται στήν Καινή Διαθήκη, εἶναι ἡ ἑλληνικώτερη λέξις τῆς. Ἐκφράζει ὁ,τι περιούσιο καί λεπτό αἰσθανόταν ἡ ἀρχαία Ἑλλάς μπροστά στό θεῖο μυστήριο τοῦ κόσμου.

Ἡ Χάρις ἔτσι, ὡς γεγονός καί ἐκδήλωσις τῆς Θείας Ἀγάπης καί Σοφίας κι' ὡς σύνολο ἀναταποκρίσεων πρὸς αὐτές μέ τὸ ὀρθόδοξο βίωμα, εἶναι ἡ λέξις πού χαρακτηρίζει πιὸ καλὰ ἀπὸ κάθε ἄλλη τὴν ὀρθόδοξο πνευματικότητα. Ὁμώχη μέ τὴν χαρά, ἀποδίδει κι' ὄλο ἐκεῖνο τὸ μυστικὸ καί σύγχρονα τόσο συγκεκριμένο αἶσθημα, μέσα στό ὁποῖο ζῆ ἡ Ὁρθοδοξία.

Κατὰ τὴν ὀρθόδοξη διδασκαλία, ἡ Χάρις μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ἀπὸ τρεῖς ἀπόψεις, πού ἡ κάθε μία τους δίνει καίρια τὴν αἰσθησι τῆς Ἑλληνικῆς πνευματικότητος. Ἡ πρώτη ἀποψις εἶναι ἐκεῖνη γιὰ τὴν ὁποία μιλήσαμε στό προηγούμενο κεφάλαιο, ἡ πληροφορία δηλαδή ὅτι ὁ ἄνθρωπος σώζεται, θεοῦται κυρίως μέ ἀπὸ τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως, στήν χαρά καί τὴν δόξα τῆς ὁποίας μετέχει ἡ ἐπί γῆς Ἐκκλησία, ὥσπου νὰ τῆς δοθοῦν δλόκληρες στοὺς οὐρανούς.

Ἡ δευτέρη ἀποψις τῆς Χάριτος εἶναι οἱ σχέσεις τῆς μέ τὴν ἐλευθέρα θέλησι τοῦ ἀνθρώπου.

Κατὰ τὴν ὀρθόδοξο διδασκαλία, ἡ Χάρις μόνη δὲν σώζει τὸν ἄνθρωπο, ἂν δὲν τεθῆ κάτω ἀπ' αὐτὴν ἡ ἐλευθέρα προαίρεσις. Εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅτι γύρω ἀπὸ τὴν ὀρθὴ αὐτὴ θέσι τοῦ ζητήματος ἀναπτύχθησαν ἔνωρις τάσεις πλανερές, ὅπως τοῦ Πελαγίου, πού δίδασκε ὅτι ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου ἀρκεῖ γιὰ τὴν σωτηρία, κι' ἐκεῖνη τοῦ Αὐγουστίνου, πού ἔκλινε νὰ παραδεχθῆ τὸν λεγόμενο ἀπόλυτο προορισμό, δηλαδή ὅτι ὁ Θεὸς σώζει μέ μόνη τὴν χάρι του ὅποιους ἐκλέγει, ἐνῶ στοὺς ὑπολοίπους ἀνθρώπους ἡ σωτηρία εἶναι ἀδύνατη.

Ἡ ἀρμονικὴ ἑλληνικὴ σκέψις, μέ τὸν ἔξοχο πνευματικὸ πραγματισμό τῆς, σταθμίσθηκε εὐκόλα πάνω στήν ἀλήθεια τῆς Γραφῆς, ὅτι ὁ Θεὸς «πάντας θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἔλθειν», προορίζει δὲ στή σωτηρία «οὓς προέγνω».

Γιὰ ὠριμένους μελετητὰς τοῦ λεπτοτάτου αὐτοῦ θέματος, ἡ ὀρθόδοξος διδασκαλία περὶ τῆς ἀνάγκης συνυπάρξεως τοῦ παράγοντος τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως πλάι στή Θεία Χάρι δὲν εἶναι παρὰ μία φραστικὴ πολυτέλεια, δεδομένου ὅτι εἶναι ἀδύνατο νὰ

παραδεχθούμε το ἔξις ἄτοπο: ὅτι ἡ ἀνθρώπινη βούλησις πού ἀποδέχεται τὴ σωτηρία, δὲν εἶναι σ' αὐτὴ τὴν ἀποδοχὴ τῆς κί' ἡ ἴδια ἀποτέλεσμα τῆς Χάριτος. Κανείς δὲν πιστεύει στὸν Χριστὸ ἂν δὲν ἐπενεργήσῃ μέσα στὴν ψυχὴ του ἡ Χάρις ἢ ὅπως λέγει ὁ Πασκάλ: «τὸ ὅτι θὰ ζητήσουμε τὸν Χριστὸ, σημαίνει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἤδη μέσα μας».

Ἄλλὰ ἡ παρατήρησις αὐτὴ εἶναι ἀβάσιμη. Ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως, στὴν ἄβυσσο τῆς ὁποίας εἶναι θεμελιωμένο ὅλο τὸ σύστημα τρόπων τῆς θείας οἰκονομίας γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι κάτι τὸ ἐνεργητικὸ καὶ τὸ δεδομένο, πού ἂν προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερο στοιχεῖο τοῦ «κατ' εἰκόνα», ὡστόσο ἔχει μία αὐθυποστασία καὶ ἀποτελεῖ συγχρόνως τὸ κυριώτερο στοιχεῖο τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Ἄν δὲν ὑπῆρχε αὐτὸ τὸ δεδομένο, ἡ σάρκωσις τοῦ Λόγου δὲν θὰ εἶχε νόημα γιὰ νὰ γίνη, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ θὰ ἔσωζε αὐτόματα τὸν ἀνθρώπο. Πάνω στὴν ἐλευθερία τῆς βουλήσεως στηρίζεται ἡ ὑπόστασις τοῦ σαρκωθέντος Λόγου ὡς τελείου ἀνθρώπου, ἔχει νόημα ἡ ἐπίγεια ζωὴ του καὶ τὸ Πάθος του.

Δὲν εἶναι, λοιπόν, ἡ περὶ Χάριτος καὶ Ἐλευθέρας βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου ὀρθόδοξος διδασκαλία φορτωμένη ἓνα περιττὸ δεύτερο σκέλος, ἀλλὰ ἀνταποκρίνεται στὴ βάσι τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Οἰκονομίας. Εἶναι μία εὐστοχος ἐπιστήριξις τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως στὴ διπλῆ αὐτὴ μυστηριώδη ἀλήθεια.

Ἡ τρίτη τέλος ἄποψις περὶ Χάριτος, πού καθὼς καὶ ἡ προηγουμένη προδίνει τὴν ἔννοια ἀρμονίας τῆς λέξεως, εἶναι ὁ συνδυασμὸς ἀκριβείας καὶ ἀποφυγῆς ὀλοκληρώσεων στὶς διατυπώσεις τῶν δογματικῶν ἀληθειῶν. Ἡ Ὀρθοδοξία, στὴν ἀνάπτυξιν τῆς δογματικῆς τῆς διδασκαλίας, ἐπαναλαμβάνει τὸ φαινόμενο πού παρατηρεῖται στὶς αἰτίες καὶ στὶς συνθηκῆς συγγραφῆς τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὅπως τὰ βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς δὲν γράφηκαν μὲ προκαθορισμένη σκοπιμότητα ὀλοκληρώσεως τῶν ἀποκαλυφθειῶν ἀπὸ τὸ Πνεῦμα ἀληθειῶν, ὡς ἓνα πλήρες σύστημα, ἀλλὰ, ἀντιθέτως, ἀπὸ περιστατικούς λόγους κί' ἀφορμές, ἔτσι ἐπίσης ἡ δογματικὴ ἀνάπτυξις κί' ὁ καθορισμὸς αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἔγιναν μὲ ἔλλειψιν προκαθορισμένης συστηματοποιήσεως, ἀπὸ τὶς αἰτίες πού ἔδιναν κάθε φορὰ οἱ αἰρέσεις.

Οἱ Σύνοδοι πού καθώρισαν τὰ διάφορα δόγματα, καθὼς καὶ γενικώτερα οἱ Πατέρες στὴ διδασκαλία τους, δὲν εἶχαν ποτὲ τὴν τάσιν νὰ δώσουν ἓνα πλήρες, χωρὶς χάσματα δογματικὸ σύστημα, ἀλλὰ ἄγονταν στὸν καθορισμὸ αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν ἀπὸ τὴν ἀνάγκη διευκρινισέως τους ἀπέναντι στὶς πλάνες τῶν αἰρετικῶν.

Ἡ Ὀρθοδοξία δὲν εἶχε ποτὲ καὶ δὲν ἔχει τάσιν νὰ διαγράφη

κλειστούς κύκλους πάνω στις ἀλήθειες τῆς Θείας ἀποκαλύψεως καὶ πολὺ λιγώτερο πάνω στὸ σύνολο αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ θέματα διδασκαλίας, στὰ ὁποῖα ὁ λατινικὸς Χριστιανισμὸς ἔδωσε ὡς τώρα τέτοιους κλειστούς κύκλους διατυπώσεως, ἡ Ὁρθοδοξία τὰ ἀφίνει ἀδιατύπωτα δογματικῶς, γιὰτὶ διακατέχεται ἀπὸ τὴν βαθύτατη αἴσθησι τοῦ ὑπερλόγου καὶ τοῦ πλάτους τῶν θείων ἀληθειῶν. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἐλλείψεις καὶ τὰ χάσματα στὴ δογματικὴ ἀνάπτυξι τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως ἀποδεικνύουν πνευματικὸ πραγματισμὸ, αἴσθησι, τῆς ἀληθείας ὡς Χάριτος ἀπείρου ἐκτάσεως, ὡς μιᾶς ἀνεξιχνίαστου ἀρμονίας, ποὺ μονάχα τμήματά της μπορεῖ νὰ ἀποδώσῃ κι' αὐτὰ σκιωδῶς ὁ ἀνθρώπινος νοῦς. Ἡ οὐσία εἶναι νὰ ζοῦμε μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἀρμονία.

Ἐκεῖ ὅμως ποὺ ἔχει ἐκφρασθῆ ἡ Ὁρθοδοξία δογματικά, θαυμάζει κανεὶς τὴν ἑλληνικὴ ἀκριβολογία, τὸν ὑπέροχο συνδυασμὸ λιτότητος καὶ πληρότητος, τὸ μέτρο τῆς χάριτος, νοουμένης ἐδῶ ὡς εὐγραμμίας καὶ βαθυστοχάστου ἀπλότητος.

Ἡ Ὁρθοδοξία, ποὺ μὲ τόση ἀκρίβεια καὶ διαύγεια διετύπωσε στὸν ἱστορικὸ της ροῦν ὠρισμένες ἀλήθειες τῆς πίστεως, ζῆ ὅλες τὶς ἀλήθειες τῆς θείας ἀποκαλύψεως ὡς παράδοσι, ὡς βίωμα ἐν Χριστῷ. Ἡ πίστις, στὴν Ὁρθοδοξία συγκρατεῖται ἀδιάφθορη καὶ ἀσπιλη ἀπὸ μία ἐσωτερικὴ, ἐλευθέρη πειθαρχία, μία ἐνδόμυχη ἀρμονία, καμωμένη ἀπὸ τὴ Χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ Χάρι τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

ΑΚΥΛΑΣ

Συνεχιζομένης τῆς ἐκδόσεως τῶν Λειτουργικῶν
Βιβλίων τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας
ὑπὸ τῆς ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ,
κυκλοφοροῦν ἤδη :

- 1) ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ
- 2) ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ
- 3) Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ καὶ
- 4) Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ.

Ἐκδοσις καλλιτεχνικὴ καὶ πολυτελής, δίχρωμος, ἐπὶ
ἀρίστου χάρτου, εἰς μέγα σχῆμα, χρυσοδερματόδετος.

Τιμῶνται: Πεντηχοστάριον Δρχ. 100
Τριώδιον » 150
Μηνάϊον Σ/βρίου-Ὀκτωβρίου » 80

Ἐκτύπωσις:

ΜΗΝΑΙΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, ΜΕΓΑ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ,
Μ. ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ, ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ

ΑΔΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κο ν 'Α θ. Ι. Π. Σχετικῶς ἔχει ἐκδοθῆ ἡ ὑπ' ἀριθ. 793/15-2-1955 'Εγκύκλιος τῆς 'Ι. Συνόδου, ἣτις λέγει τὰ ἑξῆς: «'Η ἀπαιτούμενη κανονικὴ συγκατάθεσις τοῦ οἰκείου 'Αρχιερέως, προκειμένου περὶ χειροτονηθεομένου Κληρικοῦ, ἐγγάμου ἢ ἀγάμου, ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς πιστοποιήσεως περὶ αὐτοῦ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ πνευματικὰ κωλύματα καὶ ζητήματα, περὶ τῶν ὁποίων, κατὰ τοὺς 'Ιεροὺς Κανόνας, ὑποχρεοῦται νὰ παράσχη ἀναλόγους πληροφορίας ὁ 'Ιεράρχης τῆς 'Επαρχίας, ἐκ τῆς ὁποίας προέρχεται ὁ εἰς ἄλλην 'Επαρχίαν μέλλον νὰ χειροτονηθῆ ὑποψήφιος κληρικός. Δὲν ἔχει δηλ. τὴν ἔννοιαν τῆς ἐγκρίσεως ἢ μὴ ἐγκρίσεως ἀναχωρήσεως τοῦ ὑποψηφίου κληρικοῦ ἐκ τῆς μιᾶς 'Εκκλησιαστικῆς 'Επαρχίας εἰς τὴν ἄλλην. 'Επὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ὑπάρχει καὶ ἑτέρα 'Εγκύκλιος τῆς 'Ι. Συνόδου, ἡ ἀριθ. 354 τοῦ 1941. Διὰ τὸν συμβιβασμὸν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχη ἀπόφασις τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καὶ ρητὴ ἐγκρισις τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, ἀναφερομένη εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου. — Α ἰ δ ε σ. Θ. Κ. Κ. Προκειμένου περὶ θανάτου συνταξιούχων 'Εφημερίων, διακόνων ἢ ἱεροψαλτῶν, κατοικούντων ἐν ζωῇ εἰς χωρία ἢ κωμοπόλεις μέχρι 5.000 κατοίκων, χορηγεῖται δι' ἔξοδα κηδείας ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ ποσὸν μιᾶς καὶ ἡμίσεως μηνιαίας συντάξεως μετὰ τῶν πάσης φύσεως ἐπιδομάτων αὐτῶν. Τὰ ἔξοδα καταβάλλονται εἰς τὴν ἐπιζῶσαν σύζυγον τοῦ συνταξιούχου, μὴ ὑπαρχούσης δὲ αὐτῆς εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ. Διὰ τὴν λήψιν τῶν ἔξοδων κηδείας ἀπαιτοῦνται τὰ ἑξῆς δικαιολογητικά: 1) Αἴτησις τοῦ δικαιούχου. 2) Ληξιαρχικὴ πρᾶξις θανάτου τοῦ συνταξιούχου. 3) Πιστοποιητικὸν οἰκογενειακῆς καταστάσεως τοῦ ἀποθανόντος συνταξιούχου, εἰς τὸ ὅποιον σὺν τοῖς ἄλλοις πρέπει νὰ ἀναφέρεται ἡ πόλις ἢ ἡ κωμόπολις ἢ τὸ χωρίον εἰς τὸ ὅποιον κατῴκει ὁ θανών. 4) Ὑπεύθυνος δήλωσις τοῦ δικαιούχου περὶ μὴ λήψεως ἔξοδων κηδείας παρὰ τοῦ Δημοσίου ἢ ἄλλου Ταμείου. Τονίζομεν ἰδιαιτέρως πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεως, ὅτι ἔξοδα κηδείας καταβάλλονται μόνον προκειμένου περὶ θανάτου συνταξιούχου, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν περιπτώσει θανάτου ἡσφαλισμένου ἐν ἐνεργείᾳ. — 'Ε φ η μ ἔ ρ ι ο ν Μ α κ ε δ ο ν ι α ς. 'Η αἴτησις σας ἐκκρεμεί παρὰ τῷ Τ.Α.Κ.Ε. Συμβάινει τὸ διατιθέμενον πρὸς προικοδοτήσιν ἀπόρων θυγατέρων ἐφημερίων τῆς ὑπαίθρου ποσὸν νὰ εἶναι μικρὸν ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ζητούντων καὶ δικαιουμένων προικοδοτήσεως. Τοῦτο ἔχει ὡς συνέπειαν ἢ ἱκανοποίησις τῶν ἐνδιαφερομένων νὰ γίνεται κατὰ σειράν ὑποβολῆς τῆς αἰτήσεως. Θὰ ἀναμείνετε λοιπὸν νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά σας. Τὰ δικαιολογητικά σας εἶναι πλήρη καὶ μὴ ἀνησυχῆτε. Τὰ ζητηθέντα τεύχη τοῦ «'Εφημερίου» ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. 'Ε κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ὸ ν. Τὰ ἡμερολόγια πωλοῦνται παρὰ τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας, πρὸς τὴν ὁποίαν καὶ νὰ ἀπευθυνθῆτε εἰς τὴν διεύθυνσιν 'Ιαίου 1, 'Αθήνας. Προηγου-

μένως όμως άπευθυνθήτε εις τὰ Γραφεΐα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς σας, διότι δυνατὸν νὰ άπεστάλησαν ἐκεῖ Ἡμεροδείκται πρὸς διάθεσιν.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ ἱστορικὴ ὕπαρξις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: Χθές καὶ σήμερον ὁ αὐτός... **Χ.Β.Γ.**, Εἰς μνημόσυνον—Πρωτοπρεσβύτερος Ἐμμανουήλ Μυτιληναῖος.— **Χ.**, Ἀδελφικὰ Γράμματα—Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλότησον Ἀδολεσχίαν» τοῦ **Εὐγενίου Βούλγαρη** (Μετφρ. **Θεοδόση Σπεράντζα**).— **Βασ.** Ἡλιάδῃ, Τὸ βράδν τῆς παραμονῆς τῆς Πρωτοχρονιᾶς στὴν ἀτιμόσφαιρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.— Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «**Εὐεργετινὸν**» (Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτου).— **Ἀκύλα**, Τί εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία—Χάρις: ἡ καρδιακὴ ἔννοια τῆς Ὁρθοδοξίας.— Ἀλληλογραφία.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

ΤΟΜΟΙ 1—3

ΑΘΗΝΑΙ 1960

(Πωλοῦνται εἰς τὰ Βιβλιοπωλεῖα)

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον: Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «**ΕΚΚΛΗΣΙΑ**» Ὁδὸς Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῦ 1. Ἀθῆναι.